

rendkívüli nagy keresletnek örvendenek szükségességüknél fogva. Ezek szerint tehát az árverés elrendelését nemcsak az a tény indokolja, hogy az elárverezni kért ingók a háborús viszonyok alatt fontos keresleti cikket képeznek, hanem az is, hogy értékükben jelentékenyen emelkedtek, ezeken kívül szem előtt nem téveszthető a végrehajtható hitelezőknek az az érdeke is, hogy követeléseiket idején megkaphassák.

*

A haláleseti vagyonátruházások illetéke cím alatt megjelent könyvében *dr. Móricz Zsigmond* kassai kir. járásbíró a hagyatékokkal kapcsolatos illetékszabályokat a hagyatékoknak illetékkiszabás végett való bejelentésétől végig kíséri törlésükig, visszafizetésükig és elévülésükig. A szétszórt jogforrásokat és az azok nyomában keletkezett pénzügyministeri rendeleteket és a közgazgatási bírósági joggyakorlatot könnyű áttekinthető rendszerbe foglalja és ezzel úgy a nagyközönségnek, mint az ügyvédeknek, közjegyzőknek, bíróknak és pénzügyi hatóságoknak jó szolgálatot tett. Alkalmos segédkönyvül fogják forgatni *Móricz dr.* könyvét azok is, akik az örökösödési illeték reformját sürgetik és akik az állami örökösödési jognak kiterjesztését követelik. A könyv tartalma fejezeteinek következő cikkeiből legjobban kitűnik: Hagyatékok bejelentése illetékkiszabás végett. — Az örökösödési illeték tárgya. — Haláleseti vagyonátruházások illetéke. — A hagyatéki vagyon értékének megállapítása. — Illetékmentes hagyatékok és hagyományok. — Illetékleengedés a vagyonátruházás közelsége folytán. — Az illetékkiszabási hivatalok illetékessége. — Az örökösödési illeték esedékessége. — Az örökösödési illeték biztosítása. — Az örökösök felelőssége az örökösödés illetékért. — Jogorvoslatok. — Az örökösödési illeték törlése, visszafizetése és elévülése.

A könyv megrendelhető szerzőnél Kassán. Ára 2 K.

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzőkké kinevezettek: *Gelletich Frigyes* fiumei kir. közjegyzői helyettes Fiuméba, *dr. Ikrich Arnold* nagyenyedi kir. közjegyzői helyettes Kőrösbányára, *dr. Fabinyi Leó* kolozsvári kir. közjegyzői helyettes Nagyrőczére és *dr. Buday József* derecskei ügyvéd Békésre.

Áthelyeztetett *dr. Pallay M. Béla* zilahi kir. közjegyző Szatmárnémetibe és *dr. Szécsi Ferencz* hatvani kir. közjegyző Erzsébetfalvára.

Elhaláloztak *Polgár József* sümegi, *dr. Kux Vilmos* zsolnai és *dr. Dömötör Sándor* szilágycsehi kir. közjegyzők.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó-
Egész évre . . . 12 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	== hivatal ==
Félévre . . . 7 „	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, VI, Andrassy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — A porosz ügyvédközjegyzőség. — A budapesti kir. törvényszék a kir. közjegyző tanuzási kötelezettségéről. — Végrendelet tétele a Ptk. javaslata szerint — Felsőbírósi határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: *Rupp Zsigmond*, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Eötvös Károly: (klasszikus beszédje megérdemli, hogy azt terjedelmesebb kivonatban közöljük.)

Szerinte „a kényszernek azon fogalma, mely az itteni tárgyalás alatt jeleztetett, egészen más, mint az, mely a kisebbségi véleményben kifejeztetett. A kisebbségi vélemény ugyanis azon kényszer feltételeit akarná megszabni, melyeknél fogva a telekkönyvi jogok átruházásaira szolgáló okiratok alapján a telekkönyvbe való átruházásnak bevezetése megtörténhessék. Erre nézve pedig a kényszer tulajdonképen már a telekkönyvi törvényben van megállapítva, amidőn ott fel vannak sorolva azon feltételek, melyek

szerint a telekkönyvi jogok átruházhatók. A kényszer tehát tulajdonképpen ma már fennáll, a kérdés tehát csak az lehet, hogy azon feltételek, melyek alatt az átruházás tehető, megszerzessenek és az okiratok úgy mutattassanak be, amint azt mi kívánjuk, akik a kényszert, mint kisebbségi véleményt pártoljuk.“

„Annyi bizonyos, hogy alkotásaink eddigi irányában tovább haladnunk nem lehet!“ Szónok utal azután még különösen Franciaország példájára és arra is, „hogyan épen azon intézmény, amelyet mi is behozni akarunk, megteremtette a tulajdonjog biztonságát — okozván azt, hogy dacára az örökös államjogi változásoknak, ott a népnek felfogása a tulajdonjogról soha nem változott“. Aztán így folytatja: „Némi példát e tekintetben abban is találhatunk, hogy őseink sem a nemesi, sem a jobbágyi, sem a királyi városi birtokot felsőbb auctoritás nélkül átruházni nem engedték. Ott az örökvallások intézményének behozatala a jobbágyi telkekre, az úri hatóság főfelügyeleti jogának megállapítása, a királyi városi birtokok átruházásának kategóriái, — mindez azt mutatja, hogy őseink nagyon belátták, hogy a társadalom erősségének alapját tulajdonképpen a tulajdonjog átruházásának biztonsága képezi, és ezen biztonság megszerzéséről gondoskodtak is.“

„Közel három évtizede annak, hogy mi ezen iránytól eltértünk: most alkalmunk volna egy intézményt behozni, amely pótolná a hiányt, amely voltaképpen folytatása volna őseink praktikus intézkedéseinek, alkalmunk volna az igazságügyi reform terén azt az intézkedést felállítani, amely a kapcsolatot (összeköttetést) képezi a társadalom és az állam bírói hatalma között: *alkalmunk volna megvetni alapját a telekkönyvi intézmény decentralisatiójának, amit annak fejlődési természete szükségképpen megkövetel.*“

„Ha mi a *közjegyzői kényszert* még azon alakban sem fogjuk behozni, mint azt a *kisebbségi vélemény* behozni akarja: annak következése egyszerűen az lesz, — ne ámítsuk magunkat, — hogy *ellensége lesz a gyakorlati életben a közjegyzőnek minden ügyvéd, aki véletlenül közjegyző nem lehet, pedig sok ilyen lesz, ellensége lesz minden községi jegyző, mert kenyérkeresetének egy jelentékenyebb részétől lesz megfosztva, ellensége lesz minden olyan ember, amilyen nálunk sok van, aki a nép fülébe való sugdosásból él, amely részben politikai, részben társadalmi, részben juridikai természetű, — ellensége lesz mindezen elem: és ha mi ez intézménynek pár száz embert odalökünk, hogy ezek tartsák fenn ennek becsületét a*

jelenben és szerezzék meg fejlődési képességét a jövőre, *de arról nem gondoskodunk, hogy a társadalom alsó rétegében működő ezen hatalmas elem ellen őket megvédelmezzük: akkor behozunk ugyan ma egy intézményt, de abban köszönet nem lesz!*

Pártolja a kisebbségi véleményt.“

Tavaszy Endre elfogadná a kényszert, ha nálunk is, mint Franciaországban, legalább 6000 közjegyző neveztetnék ki, — mert különben tekintettel arra, hogy különösen a vidéken az eladásra kerülő parcellák oly kicsinyek, hogy a vételár a 20—40 forintot leg többször el sem éri, a költségek felemészthetik az egész vételarat,* ha a felek kénytelenek volnának mérföldekre utazni, hogy a közjegyzőt felkeressék, — és ezt az utat, ha a közjegyzőt otthon nem találják, vagy a közjegyző a feleket nem ismeri, vagy ez tanuk közbenjárását követeli, — de ezek nem állanak rendelkezésre, újból megtenni?

Tavaszy beszéde alatt a hallgatóság nyugtalansága már oly fokra emelkedett, hogy a fölíratkozott egyéb szónokok kénytelenek voltak a szólásról lemondani.

Szavazásra kerülvén a dolog, a ház a II. és az ehhez egyértelműen nyilatkozott VI. osztályoknak Hedry Ernő által előterjesztett javaslatát nem fogadta el. Ugyanez történt Kármán Lajos javaslatával is.

Ami pedig Kondorossy György fennebb ismertetett és a központi bizottsághoz utasítva volt abbeli indítványát illeti, hogy a közjegyzői kényszer a szülők, gyermekek és harmad izigleni rokonság vagy sógorságban álló személyek között adás-vevési, csere-szerződés, életjáradék, kölcsönkötésre, stb. is kiterjesztessék, — ezt a központi bizottság *elfogadta*. A törvényjavaslat c) pontjára vonatkozólag tett abbeli indítványát azonban, hogy a hozománynak átvételéről kiállított elismervény, *akár házastárs, akár más részére állíttatott ki, ha nem közjegyzői okiratba foglaltatott,*

* És ime ily gyakorlati indokkal ismételve támadták a kényszert, annál inkább csodálatraméltó tehát, hogy senkinek sem jutott eszébe az ügylet tárgyát képező, bizonyos értékminimum alatti ügyleteket a kényszer alól mentesíteni, — amint ez a kényszer ellen küzdők folytonos sürgetésére 10 évvel később az osztrák parlamentben is megtörtént.

érvénynyel ne birjon, — a központi bizottság magáévá nem tette, vagyis a c) pontbeli közjegyzői kényszert arra való minden különbség nélkül, vajjon a vonatkozó okiratok házastárs, vagy pedig harmadik személy részére állíthatnak-e ki — fentartotta.

A központi bizottságnak ezen megállapodása 1874. évi május 5-én a képviselőházban tárgyalatván, hosszadalmas vitát idézett elő, melyben 14 képviselő vett részt. Ennek közlését azonban annál inkább mellőzhetjük, mert az ügy több szövegezési fogatkozás helyre pótlása végett a központi bizottsághoz ismét visszautasított.

Ennek újabb javaslata megint május hó 11-én került vissza a képviselőházhoz, mely az 54. szakasznak előbbi szövegén annyiban változtatott, hogy kifejezendőnek tartotta, miszerint *a közjegyzői kényszer váltókra ne terjesztessék ki*, továbbá hogy a *testi fogatkozásban szenvedőkre* vonatkozólag megállapított kényszer némák és siketnémák ügyleteire akkor terjesztessék ki, ha ezek írni nem tudnak, végre — és főleg, — hogy a képviselőház a szakaszba külön e) pont alatt azt a szabályt is felvette, mely szerint *a kényszer „fel és lemenő ágbeli vérrokonok és testvérek* között keletkező minden jogügyletre kiterjesztessék, amennyiben ezek harmadik személyek ellenében is érvényesítendők.“

*

A központi bizottságnak a hozzá tárgyalás végett kiadott 54. szakasz körüli javaslatai a képviselőháznak 1874. év május 11-én tartott ülésében kerültek tárgyalás alá.

Ennek hosszadalmas és ép oly ellaposodott tárgyalásait mellőzve, csak a végeredményt tartjuk közlendőnek.

Ugyanis óvatosságból tüzetesen kimondandónak tartotta a ház, hogy *a kényszer váltókra ki ne terjesztessék*. Kimondotta továbbá, hogy a szakasz d) pontjának abbeli

rendelkezése, mely szerint az abban említett testi fogatkozásban sinylődők jogügyleteinek érvényességéhez közjegyzői okirat felvétele szükséges, különösen: „*örökösödési szerződésekre*“ is kiterjesztessék. Javaslattal tett a központi bizottság az iránt is, hogy a közjegyzői kényszer külön e) pont alatt: *a fel- és lemenő ágbeli vérrokonok és testvérek között kötetendő minden ügyletre is kiterjesztessék, amennyiben ezek harmadik személyek irányában érvényesítetnek*, mely javaslatot azonban a képviselőház az igazságügyminister felszólalásának értelmében elejtette.

A porosz ügyvédközjegyzőség.

Irla: dr. Veszely János, szakolczai kir. közjegyző.

(Befejezés)

Az universalis geniekről, a 3—5-féle doctorátussal 3—5-féle szakmára képesített mindenttudókról nem szólunk, de ezekről mindig azt tartottuk, hogy teljesen méltók a dicsőre, melyet Voltaire Zadigról mond, hogy annyit tudott, amennyit ilyen körülmények között egyáltalán tudhatott, tudniillik csak nagyon keveset.

Mi tehát úgy véljük, hogy ugyanazon törvény, mely külön kereskedelmi-, váltó-, büntető- vagy magánjogi codificalásra késztet, kényszerít egyúttal különböző szervek, intézmények, hatáskörök létesítésére is, önálló igazságszolgáltatás szervezésére, valamint kényszerít arra is, hogy ezen intézményeken belül, különböző organumokat, munkaköröket, ügyosztályokat, alosztályokat állítsunk és úgy véljük, hogy ez a folyton fokozódó megosztás, ez a folyton szaporodó elágazás nemcsak magának az illető intézménynek a fejlődését, hanem magának a munkának, a productumnak a tökéletesítését is biztosítja.

A kérdés tehát, mely fölött a törvényhozónak döntenie kell, az, hogy a jogi élet és forgalom napról-napra szüntelenül emelkedő szükségleteinek melyik minta felel meg jobban, az önálló, vagy a más foglalkozásokkal összekapcsolt közjegyzőség-e, és hogy melyik minta mellett lehet a producált munka a lehető legköle-

tesebb, legalaposabb és legfejlettebb? S minthogy minden jogintézménynek ez a rendeltetése és fejlődésének ez a célja, a kérdést úgy is állíthatjuk fel, hogy melyik minta biztosítja inkább a közjegyzői intézmény fejlődését, az önálló, vagy pedig a más foglalkozással összekötött minta-e? Mert akik a döntésnél csak a porosz fejletlen ügy- és munkakört veszik figyelembe, akik tehát az intézmény ottani ügy- és munkakörében a fejlődés végső s emberileg elérhető legmagasabb fokát látják, s ilyen praemissából kiindulva ügyvédközjegyzőségre concludálnak, azok nemcsak tagadják a fejlődés általános törvényeit, hanem egyenesen megtámadják a mi, már meglevő fejlettebb, tökéletesebb ügy- és munkakörünket is, sőt megtámadják a közjegyzői szaktudomány concret s maholnap teljesen megérlelt reformtörekvéseit is. Mert akik a közjegyzőség fejlődési feltételeit figyelmen kívül hagyják, azok épen olyan hamis alapon állanak, mint azok, akik a porosz ügyvédközjegyzőség keletkezési és fennállási okait ignorálják. Ennélfogva a tárgyilagos és alapos mérlegelés köréből nem szabad két relevans körülményt kizárnunk, az egyik: milyen munkakör és milyen functiók ellátása van bízva az ügyvédközjegyzőségre ott, a saját hazájában, a másik: milyen munkakör és milyen functiók ellátása vár reá a közjegyzőség természetes fejlődése folyamán. És akkor bátran dönthetünk az egész controvers kérdés fölött, vajjon ez a munkakör egész, avagy csak fél embert kíván-e?

Már Charmant súlyos és szilárd érvekből fölépített 1911. október 18-iki beszédében, az akkori jogászgyűlés előtt rámutatott arra, hogy a porosz Anwaltnotar a maga szűk ügykörében úgyszólván kizárólag csak a Beurkundung — vagyis jogügyletek — és tényeknek hites tanusítására szorítkozik, és hogy még ezen szűk ügykörét is megosztja a bíróságokkal, melyeknek e téren vele concurráló okiratolási hatáskörük van.* És ha Charmant megállapítását kiegészítjük még azzal, hogy az 1902-iki porosz statisztika szerint ezen évben a porosz ügyvéd-közjegyzőség területén a bíróság — a tlkvi. Auflassungot, teljesen figyelmen kívül hagyva — 383364 közokiratot vett föl,** továbbá hogy a porosz Landrecht dominiumában 1900-ig a par excellence közjegyzői ügyletek, a végrendeletek felvétele kizárólag a bíróság hatáskörébe tartozott s

* K. K. Közlönye 1911. évf. 341. l.

** Zeitschrift des Deutschen Notarvereins 1912. évf. 180. l.

hogy a bíróság átlag évi 50,000 végrendeletet vett föl* s ha továbbá figyelembe vesszük, hogy oly birói megbízások, mint nálunk a hagyatékok letárgyalásával való megbízások, ugyancsak a porosz Landrecht dominiumában, soha még csak komoly gyakorlati kérdés tárgyát sem képezték és végül ha figyelembe vesszük, hogy a porosz törvényhozás a porosz ügyvédközjegyzővel szemben soha olyan, az ügyvédi érdekekkel és hivatással ellentétes, az ügyvédre nézve annyira természetellenes, — mert hiszen emberi érdekeinél, tulajdonságainál és kari hivatásánál fogva az ő eleme mégis csak a jogvita, a per, a jogi harcz marad**, — s mint ilyennel szemben, a porosz törvényhozás soha olyan érdekellenes követelést nem támasztott, mint aminőt a mi 1894 : XVI. t.-cz.-ünk 55. § 5. és 6. p. ugyanezen § utolsó bek., továbbá 58., 59. § és a 84. § 2. bekezdése támaszt, vagyis „egyeztess, békéltess egyezséget, békét teremts minden áron“, ha mindezeket tárgyilagosan megállapítjuk és azután, nem a rhetorizálás, hanem a logica hívős légkörében mérlegeljük, akkor ilyen, de csak ilyen körülmények között, ilyen ügykör, de csak ilyen szűk ügykör ellátását egész bátran akár az államhivatalnokra, akár a közigazgatási tisztviselőre, akár az ügyvédre rábizhatjuk és a közjegyzőséget alárendelt mellékfoglalkozássá degradálhatjuk. Így Weissler is:*** *Das Notariat, als privater Beruf, ohne Gerichtscommissariat und sonstige obrigkeitliche Beimischungen, ist mit der Advocatur sehr wohl vereinbar.*

A szűk ügykör, a kevés functio tehát, a más foglalkozásokkal való összekapcsoláshoz vezet, ami helyes praemissa s amelyből kiindulva helyes conclusiora jutunk.

Amde vizsgáljuk meg, hogy a functiók szaporodása — legyen ennek oka akár a hatáskör tágítás, akár az általános fejlődés — milyen hatást gyakorol valamely jogintézmény szervezetére, összekapcsoló, vagy megosztó hatást-e? Vegyünk egy modern és reánk nézve indifferens intézményt, pl. a consulatust. A consul hitelesít, végrendeleteket vesz föl, perenkivüli teendőket teljesít, anyakönyvet

* Zeitschrift des Deutschen Notarvereins 1912. évf. 181. l.

** Mayr, a bécsi ügyvédkamara alelnöke szerint: „der Notar ist der Festungsbauer . . . der Advokat ist der Feldherr und Soldat.“ Stenographischer Bericht über die Verhandlungen des Kongresses der Notare Deutschlands und Österreichs. 1907. 542 l.

*** Weissler A.: Reform der vorbeugenden bürgerlichen Rechtspflege in Oesterreich, Wien 1900. 71. l.

visz, rendőri hatalmat gyakorol, bíraskodik, kereskedelmi képviselő és tengerészeti hatósági jogokat gyakorol. Mindez egy kézben, egy szervben egyesül, mert mindezen functiók egyenként oly kevesek, hogy nem indokolnák a consuli ügykörök mindegyikére külön-külön szervezet, vagy állás crealását. Mihelyt azonban valamely állam consuli intézményében valamely ügykör functiói szaporodni kezdenek, az illető ügykör fejlődésével parallel megindul a megosztási és szétválási processus, mely eleinte csak az intézményen belül, azután azon kívül is jelentkezik, míg végül, az illető ügykör fejlődésének magasabb fokán, a separálási processus teljesen érvényre emelkedik, s az illető ügykör önálló institutio alakjában az alapintézménytől teljesen különvállik.

Igy fejlődött ki az angol és francia consuli intézményből az önálló, separált consulbirósági szervezet, sőt Anglia, a birói functiók szaporodása következtében, a separálást még a felebezési fokon is folytatta, amidőn az Ottomán birodalomra kiterjedőleg Konstantinápolyban, Japán- és Chinára nézve pedig Shanghai-ban önálló consuli felebezési biróságot szervezett, bizonyára azért, mert az erős forgalmú, fejlődő ügykör ezt szükségessé és kívánatosá tette, s mert ilyen módon az ügyek jobban és alaposabban intézhetők, aminthogy de facto ezen szervezést ilyen okokkal indokolták is.

A mi fejlettebb közjegyzői ügykörünk és számosabb functióink Poroszországban is az önállósításhoz, a tiszta közjegyzőséghez vezetnének, aminthogy ott tényleg a közjegyzői functiók növekedésétől várják az önálló közjegyzőség szervezését, nevezetesen Schulze porosz ügyvédközjegyző szerint: würde nun das gerichtliche Urkundwesen an die Notare abgegeben, so würde dies von selbst zum reinen Notariat führen.* Aminthogy de facto a közjegyzői functiók szaporodására vezethető vissza a berlini 17 önálló közjegyzői állás, valamint a hannoveri, a hallei, a frankfurti, a magdeburgi és a breslauer önálló közjegyzői állások crealása, tehát a jogi forgalom, a functiók emelkedése kényszeríti a porosz igazságügyi kormányt, hogy oly helyeken, amelyek a legforgalmasabb góczpontok, s ahol a legcomplicáltabb jogügyletek köttetnek, szakítson a porosz mintával, amely szakítás nagyon erősítőleg hat az intézmény fejlődésére, a functiók emelkedésére, aminthogy Berlin-

* Zeitschrift des Deutschen Notarvereins. 1913. évf. 397. l.

ben 1901-ben 1369 ingatlanra vonatkozó közjegyzői okirat kötött, a 11 drb birói okirattal szemben.* Viszont a szűk ügykör, a functiók csekélyisége nálunk is az összekapcsolási conceptlóra vezetne és ez az intézmény fejlődésére károsan hatna, a közjegyzői foglalkozást az ügyvédi foglalkozásnak accessoriumává, appendixévé tenné.

Az osztrák új közj. rendt. is ilyen szempontból dönti el a kérdést, vagyis ahol a közjegyzői functiók számosak, s így az önálló közjegyzőség életképessége biztosítva van, ott az önálló, ellenben ahol ez a létfeltétel hiányzik, ott az ügyvédközjegyzőség mellett foglal állást: Daher wird die Vereinigung allgemein nur ausserhalb der Gerichtshoforte oder auch in noch geringeren Umfange nur in kleinen Orten verlangt,** weil dort das Notariat allein den Notar nicht voll beschäftigt und ein standesgemässes Einkommen nicht sichern kann.*** Tehát ex principio az önállósítás mellett van és csak praktikus okok nyomására, főként a közjegyző existenciális érdekéből tartja az összekapcsolást elkerülhetlennek: nur sei die Trennung praktisch nicht überall durchführbar, weil ausserhalb der grösseren Städte das reine Notariat nicht lebensfähig sei. (u. o.) Ahol a közjegyző megélhetése biztosítva van, ott az összekapcsolást ellenzi, mert „ein vollbeschäftigter Notar kann nicht zugleich die Advokatur ausüben. Er könnte in der Regel keinem der beiden Berufe voll gerecht werden.“ (u. o.)

De ha a két foglalkozást a törvényhozás egyesítené is, az élet bizonyosan különválasztja azokat. Poroszországban is megtörtént, hogy az ügyvédközjegyző önálló ügyvéddel társult, s az egyik a közjegyzői, a másik az ügyvédi teendőket látta el.**** Márkus Dezső szerint is „ügyszólván mindentűt lesz helyettes.“ † Mi e kérdésről nyíltan szólunk, habár ez csak saját egyéni véleményünk. A közjegyzői megbízás, legyen ez akár az állam, akár az ügyfél megbízása, kizárólag bizalmon alapul, ennél fogva causaja

* Stenographischer Bericht über die Verhandlungen des Kongresses der Notare Deutschlands u. Oesterreichs. 1907. 555.

** Stranz, Deutsche Juristenzeitung 1906. évf. 303. l.; der III. Delegiertentag der österreichischen Advokatenkammern 1900.

*** Regierungsvorlage. 1045 der Beilagen zu den stenogr. Protokollen des Abgeordnetenhauses 82. l.

**** Stenograph. Bericht id. munka 558. l.

† K. k. Közlönye 1911. évf. 330. l.

személyes tekintetben fekszik, a megbízott tudására és megbízhatóságára támaszkodik és kizárólag ilyen személyi forrásból fakad, ennél fogva ilyen közhitelű funkcionál, melyet a német jogász a törvényhozóval rokonságba helyez, mert: quod notamus, lex est; — egy ilyen funkcionál a personalis közreműködést tartjuk szabálynak és a helyettesítést kivételnek. Emberileg igazolt, indokolt kivételnek. Ilyen álláspontból tehát nem helyeselhetünk egy oly intézmény szervezését, mely a megbízó által kiválasztott megbizottat, a megbízás közhitelű teljesítésénél szükségszerűen háttérbe szorítaná, a mai kivételből általános szabályt statuálná és a közjegyzői foglalkozást pusztá vállalkozássá alacsonyítaná, amelyben az irodai segédszemélyzet vezetne és intézne, ellenben a közjegyző személyes közreműködése csak pusztá formalitássá válna, vagyis a porosz ügyvédközjegyző alapos panasza szerint: die Urkundenverfassung wird Sache der Kanzlei, die Mitwirkung des Notars mehr und mehr formell.* Sem dilettans ügyvédekre, sem dilettans közjegyzőkre ennek, a szellemi tőkében amúgyis oly szegény nemzetünknek szüksége nincsen. És ahol nem lesz társ, vagy helyettes, ott, a mai kizárólag szóbeliségre lefektetett peres eljárásunk mellett, nagyon gyakori lesz az a közismert porosz panasz: in grossen und auch schon in Mittelstädten ist es heute durchaus nicht leicht, einen Notar anzutreffen.**

Ami a producalandó munka minőségét illeti, vagyis hogy melyik minta mellett lehet a közjegyzői munka jobb, alaposabb és tökéletesebb, e kérdésnél ügyvédek kizárólag alanyi alapból, tehát téves praemissából indulnak ki, jelesen abból, hogy egyik-másik ügyvéd jobb jogi tanácsot képes adni, jobb okiratot képes szerkeszteni, mint egyik-másik közjegyző.*** Ez azonban csak akkor lehetne benső értékkel bíró érv, ha bebizonyítanák, hogy minden ily kivételes képesség szükségképen az ügyvédközjegyzőség szervezetébe jut és hogy az önálló közjegyzőség minden ily kivételes képesség bejutását kizárja. Ennek a bebizonyításával azonban adósak maradtak, s így, fájdalom, továbbra is azt kell tartanunk, hogy az egyik minta époly kevéssé biztosítja a bejutást,

* Deutsche Notariatszeitung 1890. évf. 180—181. 1.

** Stenogr. Bericht über die Verhandlungen des Kongresses der Notare Deutschlands und Österreichs 1907. 558. 1.

*** L. 1911. évi jogászgyűlés tanácskozásait. K. k. Közlönye 1911. évf. 346—357.

mint amennyire a másik minta azt kizárja, ennél fogva ilyen szempontból mindkét mintáról azt kell tartanunk, amit a logikai szabályokról tartunk, tudniük a legjobb logikai szabály sem képes mindenkit egyformán okossá és éleseszűvé tenni. Mi azonban nem ilyen alanyi okokból indulunk ki, mert ezek az okok, nem az intézmény ellen, hanem a személyek ellen, s az intézmény emberi kezelése ellen irányulnak, tehát könnyen megszüntethetők, amint-hogy az elméleti és gyakorlati képesítés emelése által azokat tényleg meg is szüntetik, anélkül, hogy az intézmény szervezeti alkatán változtatni kellene. Mi tehát a kérdés megítélésénél tárgyi momentumokból indulunk ki, nevezetesen azt állítjuk, hogy minden munkamegosztásnál a munka jobb, alaposabb és tökéletesebb, mint a munkaösszpontosításnál. És itt az ügyvédközjegyzőség porosz hiveinek felfogásához csatlakozunk.* Ezen porosz felfogásra utal az osztrák új közj. rendt. indokolása is: in dieser Beziehung wird auch von den Vertretern der teilweisen Vereinigung zugegeben, dass der Trennung, nach dem Grundsatz der Teilung und Vervollkommnung der Arbeit, der Vorzug zu geben ist.** Weessler szerint is, az ügyvédközjegyző munkája nem lehet oly alapos, mint a közjegyzőé, mert: „die Verbindung mit der Advocatur bringt eine schädliche Vielgeschäftigkeit und Unruhe in das Notariat . . . Die Erfahrung der Länder, in denen die Verbindung besteht, lehrt, dass die Verbindung, wenn sie die Advocatur vielleicht fördert, das Notariat wissenschaftlich und praktisch herunterbringt.“ Ez egy porosz ügyvédközjegyző és kiváló német jogász véleménye.

Az összekapcsolás és ennek következtében a közjegyzői foglalkozás inferioritása [kedvezőtlenül hatna a közjegyzői szakma tudományos fejlődésére is, már pedig az alaki jognak ezen a területén az alkotás, a fejlődés, az újítás valóban csak az emberi értelem általános korlátoltsága által van korlátozva, itten ugyanis a jog alakulása, változása, újítása nem érinti a nemzet jogérzetét és a nemzet jogi öntudatát. Unger szerint erről csak akkor lehetne szó, ha alapvető jogi principiumokról kellene dönteni, ámde mikor az alaki jog célszerűségi kérdéseiről határozunk, jelesen arról, vajjon a közokirati kényszerű-e kiterjeszteni, vajjon a végren-

* Stranz, Deutsche Juristenzeitung 1906. évf. 303. 1.

** Beilagen zu den stenogr. Prot. des Abgeordnetenhauses. XXI. Session 1911. 82. 1.

delet 2 vagy 7 tanú előtt teendő-e, akkor a nemzeti jogérzetre és jogi öntudatra való hivatkozás csak játék a szavakkal és visszaélés a fogalmakkal.* Ezen, az alaki jognak ilyen területén tehát az emberi értelem szabadon alkothat, a közjegyzői intézményt az egész világon analog alapelvek értelmében szervezheti, ahogy a consulátust szervezte, a közjegyzői jogszabályokat hasonszerűen statuálhatja, ahogy ezt a kereskedelmi és váltójogi szabályokkal tette, a közjegyzői okirat forgalomképességét szabadon emelheti, ahogy az értékpapiroknál, váltónál, cheque-nél emelte, sőt kimondhatja a közjegyzői okirat általános nemzetközi végrehajthatóságát is, mert az interstate comerce területén folytonos haladás van, amely előbb-utóbb a közjegyzői szakkérdéseket actualis gazdasági problémák jelentőségére emeli. És a közjegyzői szaktudomány sem stagnál, új és czélszerűbb okiratfajokat keres, milyen a brevetacta, melynél nem az okirat hiteles kiadványa, de maga az eredeti közjegyzői okirat, az ő eredeti aláírásaival indul a forgalomba, melynél tehát a bíró nem kénytelen a mi Pp.-unk 328. §-ában előírt módon intézkedni, s melynél a közokirat még azon államokban is érvényesülhet, amelyekben csak az eredeti okiratok érvényesülhetnek (Anglia, Egyesült-Államokban), mely forma tehát a magánokirat összes előnyeit a közokirat összes előnyeivel egyesíti; vagy az eschatokoll, melynél az ügylet és az okirat egész benső tartalma, egy megerősítő közjegyzői záradék által közokirati erőre emeltetik, mely tehát nem puszta aláírás-hitelesítés, hanem a közjegyző előtt tett, s ez által hiven megállapított ügyleti akaratkijelentésnek, miként a rendes közokiratoknál, közokirati erőre való emelése, miáltal az okirat forgalomképessége fokoztatik, mert a forgalom többet kíván, mint a puszta fides documenti, az kíván fidem negotii, továbbá ezen okiratfajnál az ügylet, a különböző helyeken lakó ügyleti felek között könnyen és olcsón okiratba foglalható, mely okiratfaj tehát a hitelesített magánokirat összes előnyeit a közokirat összes előnyeivel egyesíti. És számtalan más újítást, reformot és eszmét termel e szaktudomány, melyeket más alkalommal kimerítően fogunk ismertetni. És milyen elementáris fejlesztő erőt fog e szakma nyerni, ha Zitelmann reménye megvalósul és a cultur-

* L. Ungernek az osztrák Herrenhausban 1880. május 3-án mondott beszédét.

államok egységes nemzetközi magánjogot nyernek. (Interstaatliches Privatrecht I. 2.)

Az ügyvédközjegyzőség megítélésénél — Charmant érvei után — bátran temethetjük el azon reményt, mely ezen intézménytől az ügyvédek helyzetének a javulását várja. Mi egy más hatásra kívánunk rámutatni. Ezen intézmény mellett ugyanis az idősebb ügyvédeknek csak egy része kaphat közjegyzői jogosítványt, nevezetesen bizonyos gyakorlati idővel rendelkező, kifogástalan előéletű ügyvédek egy része. Az ugyanilyen gyakorlati idővel bíró, ugyanilyen kifogástalan előéletű másik rész azonban kívül marad. Ez az intézmény tehát a jogkereső közönség előtt, az idősebb ügyvédek osztályozza, a közjegyzői jogosítványra érdemes és erre érdemtelen ügyvédekre. Ezen osztályozás következtében az idősebb ügyvédek közül lett ügyvédközjegyzők helyzete kétségtelenül javulni —, de viszont a mellőzöttek ugyanilyen mérvben súlyosbodni fog, s így jöllehet az utóbbiak csak oly érdemesek, mint az előbbiek, mégis ezen kegyetlen és igazságtalan osztályozás következtében a társadalom bizalma irányukban megrendül, szóval ez az agkori menhely a saját szegény és idősebb tagjaitól elragadott jövedelmekből fog tengődni. Lehet, hogy nekünk ezt nem hiszik el, de valószínűleg elhiszik egy oly indifferens és tekintélyes német jogásznak, amilyen Rausnitz berlini Justitzrat: . . . dem Publikum ist der ältere Anwalt, der nicht Notar geworden ist, verdächtig. Es glaubt, dem Manne sei etwas passiert, er erscheint nicht als vollwertig . . . Ich selbst halte die Trennung des Notariats von der Anwaltschaft für wünschenswert, und zwar im Interesse der Anwaltschaft.*

Specialis nemzeti szempontunkból pedig irreparabilis hiba volna az ügyvédközjegyzőség fölállítás, mert a mi erőnk az egységes jogintézményekben fekszik. Erős és szilárd kapcsolatokkal kell ezen, annyi különböző elemből álló nemzetet és államot összefűzünk. Az ügyvédközjegyzőség azonban, a jogrendszerében szétagolt, szétforgácsolt Bundesstaat talajából fejlődött, ilyen talaj a nem homogén institutiók képződésére nagyon alkalmas, ámde ott a nemzeti és faji egység sokkal erősebb, semhogy azt ilyen laza alakulatok veszélyeztethetnék. Épen azért ne kísérletezzünk. Ha a közjegyzői színvonal alacsony, akkor emeljük; ha a köz-

* Stenogr. Bericht id. m. 642.

jegyzői ügykör szűk, akkor tágítsuk; ha a közjegyzői minősítéshez ügyvédi gyakorlat is szükséges, akkor követeljük, de ne bontsuk le azt, amit még ki sem építettünk. Temperamentumos faj vagyunk, a rhetorica gazdag ékességei könnyen elkápráztatnak bennünket, érzelmeinknek inkább szolgái vagyunk, mint urai, a valóságot könnyen föláldozzuk a reményért, épen azért óhajtható, hogy minden törvényhozónk, minden codificátorunk Szilágyi intését jegyként viselje jobbkezén: Ne legyen haladásunk a kapkodó felforgatás műve. Amit alkottunk, várjuk be eredményeit s tapasztalás alapján igyekezzünk megjavítani, nehogy a folytonos kapkodás által az átmeneti állapotok bajait folytonosan érezzük, a megszilárdult állapotok minden előnye nélkül.

A budapesti kir. törvényszék a kir. közjegyző tanuzási kötelezettségéről.*

A budapesti kir. közjegyzői kamarának ezidei február 20-án tartott közgyűlésében szóba hozatott a fenti kérdés, utalással arra, hogy a budapesti központi kir. járásbiróság egy adott esetben a kir. közjegyzőt kötelezte, hogy az általa szabályszerűen felvett ténytanúsítási közokirattal szemben tanuvallomást tegyen.

A közjegyzői okirat közhitelességét megtámadó ezen birói határozat ellen benyújtott felfolyamodás folytán a budapesti kir. törvényszék 1915. évi december hó 29-én 21. P. 7564. sz. végzésével az elsőbiróság végzését feloldatta és ezen biróságot új határozathozatalra utasította.

Tette pedig ezt oly indokolással, melyből másra következtetni nem lehetett, mint hogy a kir. közjegyző tanuvallomása megtagadásának jogosultságát a P. p. 298. § III. bekezdése alapján elismeri, mert az új határozatot csupán attól tette függővé, vajjon a közjegyző tanuvallatását kérő peres fél jogosítva volt-e arra, hogy a kérdéses ténytanúsítási közokiratnak hiteles kiadmányát megszerezhesse.

A budapesti központi kir. járásbiróság ennek folytán az 1916. évi január hó 5-iki 341923/11—1915. sz. végzésével újból

* L. a „Közlemények” rovatot.

tanukihallgatásra idézte a kir. közjegyzőt, tanuvallomásra ismét kötelezte — noha ő nemcsak az 1874 : XXXV. t.-cz. 88. §-ra hivatkozott, mely szerint a fél igenis jogosítva van a kiadmányt követelni, hanem postai feladó vevénnyel azt is igazolta, hogy a tanu vallomását követelő peres fél a szóbanforgó közokiratnak hiteles kiadmányát tényleg meg is kapta.

Az új határozat ellen ismét beadott felfolyamodás folytán most már másodszor került a kérdés a budapesti kir. törvényszéknek eldöntése alá, mely ellen a P. p. 302. §-a értelmében további jogorvoslat nem létezik.

A másodfokú birói döntés bekövetkezett a folyó évi február hó 11-én 21. P. 396/1916. sz. végzésben, melynek hosszúra terjedő indokolásából a következőket kiemelni érdemes:

„Tanusítványokat a közjegyző az 1874 : XXXV. t.-cz. 88. §, 89—92. §§-ig és az 1886 : VII. t.-cz. 27. és 94—105. §§-aiban felsorolt esetekben adhat.”

„Ebből az következik, hogy az idetartozó szakaszok kiterjesztőleg semmikép, hanem csak megszorítólag vehetők és a 97. §-nak tartalmát is megszorítólag lehet és kell magyarázni.”

„E szakasz ily értelemben felfogott szövegéből következik, hogy a kir. közjegyző csakis tény-, azaz valami tevés, cselekmény és eseményről vehet fel tanusítványt.”

„Ezek szerint tehát a kir. közjegyző hatáskörébe csakis szoros értelemben vett tények — nem pedig bizonyos állapotnak, tulajdonságnak közjegyzői tanusítványban való megállapítása tartozik, vagyis az ily körülményről felvett okirat a közjegyzői tanusítvány jellegével nem bir.”

„Miután pedig a szóbanforgó esetben a közjegyző bizonyos vasuti kocsik állapotát, illetve hiányait állapította meg, épp azért az ő tanusítványa, mert a kir. közjegyző ily tanusítvány kiállítására hatáskörrel nem bir, mint közjegyzői tanusítvány, azaz mint közokirat nem is jöhet figyelembe.”

„Ezen indokok alapján a kir. törvényszék helybenhagyja az elsőbiróság azon végzését, mely szerint a közjegyzőt a tanukihallgatás kötelezettsége alól fel nem mentette és őt vallomástételre kötelezte, dacára hogy a tanuvallomással tisztázandó körülményről a kir. közjegyző tanusítványt már kiállított, s e körülményt a tanura hivatkozó peres fél a perben tanusítvánnyal bizonyíthatja.”

„A kir. törvényszék azonban mellőzte az elsőbiróság végzé-

sének a Pp. 299. §-a 4. pontjára indokul történt azon hivatkozását, hogy a kir. közjegyző nem általában, hanem csak bizonyos körülmények közt tagadhatja meg a tanuvallomást.

Eddig tart a végzés indokolása, — lássuk most már a fennforgó esetnek tényállását.

Egy budapesti gépgyár részvénytársaság megkereste a közjegyzőt, hogy tanúsítsa azon tényt, miképen a megkereső gépgyár által kötlevéllileg, határozott terminusra szállítani kötelezett 55 drb vasuti kocsi, az ő gyártelepén, a csapágytartók kivételével, szállításra készen áll és előadta, hogy ezen vasuti teherkocsik a hiányzó teljes csapágytartókkal azért nem voltak elláthatók, mert azokat egy másik budapesti cég, melynél a megkereső azokat megrendelte, a kívánt ténytanúsítás napjáig nem szállította.

Amint ezekből látszik, oly ténytanúsításról volt szó, melyet az eljáró kir. közjegyző saját közvetlen meggyőződéséből észlelhetett, — t. i. arról, hogy az 55 drb vasuti kocsi a megkereső fél gyártelepén tényleg létezik.

Másodsorban tanúsítandó volt azon ténykörülmeny, hogy ezen vasuti kocsik nincsenek felszerelve a teljes csapágytartókkal.

A ténytanúsítás akképpen fogantatosított, hogy a közjegyző a helyszínen meggyőződött arról, hogy ott 55 drb vasuti teherszállító kocsi tényleg létezik, ezeket a megkereső fél megmutatta és azok gyanánt kijelölte, melyek az általa kötlevéllileg elvállalt szállítás tárgyát képezik.

Azon további tény, hogy ezen kocsiknál a teljes csapágytartók hiányzanak, természetesen nem közvetlenül a közjegyző által, — ki nem műszaki szakértő, — hanem egy, e célra a megkereső fél által rendelkezésre bocsátott műszaki közeg, — nevezetesen egy vasuti főmérnök által, a közjegyző előtt megejtett szakszerű megvizsgálás alapján meg lett állapítva.

Az ezen eljárásról felvett közjegyzői okiratba tehát a kérdéses 55 drb vasuti teherszállító kocsinak tényleges létezése a gyártelepen, továbbá az alkalmazott műszaki szakértő által teljesített vizsgálatnak eredménye, a szakértő által előadott részletes és minden egyes kocsi külön kiterjedő láttelelet megejtésének ténye felvétellett és ebből állítottatott ki a közjegyzői tanusítvány.

Eszerint világosan csupán oly *tények* tanusítottak, melyek szemmel láthatók, kézzel foghatók és füllel hallhatók voltak — a budapesti kir. törvényszék fenthivott végzésének indokolásában

foglalt ez a megállapítás tehát, hogy „valami állapotnak tanusításáról“ lett volna szó, nem felel meg a tényállásnak és ez alapon a közokirati tanusítványt közokirati minőségéből kivetköztetni nem lehetett, és ha az mégis megtörtént, úgy az csak azért eshetett meg, mert a kir. törvényszék a kérdéses közjegyzői tanusítvány tartalmát nem eléggé mérlegelte. — De a kir. törvényszék ezt annyival kevésbé tehette, mert a kérdéses tanusítványt soha nem is látta, miután az a periratokhoz csatolva nem volt és a közjegyző annak a másodbiróság előtt való felmutatására fel sem hivatott.

Igy állott elő azon visszás helyzet, hogy a másodbiró végzésének indokolásában oly dologról ítélkezett, melynek tárgyát nem, — vagy csak hiányosan ismerte.

A királyi törvényszék végzésének azon indokolása sem állja helyét, miszerint az 1874 : XXXV. t.-cz. 88. §-a a közjegyzői tanusítványok kiállítását a 89—92. §§ és az 1886 : VII. t.-cz. 27. és 94—105. §§-aiban felsorolt esetekre szorítja, és hogy a közjegyző hatáskörének e törvényhelyekben felsorolt eseteire szorított korlátozásából következnek, hogy az idetartozó §§-ok kiterjesztőleg semmikép, hanem csakis megszorítólag vehetők és hogy a hivatkozott 97. §-ának tartalmát is csak megszorítólag lehet és kell magyarázni.

Ellenkezőleg: épen a fenthivott § mondja, hogy a közjegyző „egyéb tényeknek tanusítására is van jogosítva“ és csak példaképen ezen kifejezéssel „jelesül“ nevezi meg az árverési, árlejtési és ajánlati tárgyalásokat stb., mert a törvény fel nem sorolhatta egyenként azon „egyéb tények“ számlálatlan eseteit, melyeket a mindennapi élet teremt és melyeknek tanusítása a kir. közjegyző működésének egy igen lényeges részét képezi — és épen abból, hogy a törvény az egyéb tényekből csak egyes eseteket példaképen felsorol, következik hogy a közjegyző minden egyéb ténynek tanusítására is jogosítva van.

Egyáltalában pedig meg nem felelő, hogy a bíróság kimondja egy közjegyzői tanusítványnak közokirati minőségéből való kivetköztetését, ami csak per útján történhetne, eziránt pedig per a szóbanforgó esetben nem lett indítva. Annyival inkább ellenkezik a törvényvel ez az eljárás, mert ezen közokirati minőségéből való kivetköztetés egy tanuvallomási végzés indokolásában incidentaliter történik — aminek magábanvéve sem lehet helye.

A másodbirósági végzés indokolásából felsorolt téves törvény-magyarázatok mellett azonban a bírósági végzés olyan kitélt is tartalmaz, mely a tanuidézés kérdésében a kir. közjegyzőkre megnyugtató. — Ez pedig azon kijelentés, miszerint az elsőbiróság végzésének a Pp. 299. § 4. pontjára indokul történt hivatkozást vagyis annak kimondását mellőzte, hogy a kir. közjegyző általában nem tagadhatja meg a tanuvallomást. Ebből ugyanis az következik, hogy a kir. közjegyző adott esetben megtagadhatja a tanuvallomását, mely értékes kijelentés jövődöbeli tanuidézések eseteiben útmutatásul szolgálhat. Nem felesleges erre felhívni az összes kartársak figyelmét azzal, hogy előforduló alkalmakkor állhatatosan és egyértelműleg tagadják meg a tanuvallomást a Pp. 298. §-ának III. bekezdése alapján.

Notarius militans.

Végrendelet tétele a Ptk. javaslata szerint.

— Vita a Magyar Jogászegylet magánjogi bizottságában. —

A Magyar Jogászegylet a folyó évi február hó 26. napján *dr. Szász-Schwarz Gusztáv* egyetemi tanár elnöklete alatt folytatta a Ptkj. örökbirósági részének megvitatását.

Dr. Baditz Lajos, a szombathelyi közjegyzői kamara elnöke azt fejtegette, hogy a régi magyar jog álláspontja szerint az öröklés alapját a vérségi kapcsolaton kívül a végrendelezés alakjában nyilvánuló örökhagyói akarat képezte. A törvényes öröklés a végrendelezés hiányának pótlója és így a végrendelezés szabályainak a polgári törvénykönyv rendszerében meg kell előznie a törvényes öröklési rend megállapítását. Sokalja a javaslatban a végrendelet képességéhez megkivánt 16-ik életévet és a mai 12-ik életévet kívánja fentartani. Általános szabályként kell felvenni, hogy aki akár kiskorúság, akár testi vagy szellemi fogyatkozás miatt cselekvőképességében korlátozva van, csak közvégrendeletet tehet. A tolmácsi végrendeletet elejtendőnek tartja, mert ilyenkor tulajdonképen sem a végrendelező, sem a tanuk, sem a közjegyző által ellen nem őrizhető tolmács végrendelezik. A helyes keltezés, mint érvényességi kellék fentartandó. A közjegyzői okiratban foglalt közvégrendelet visszavétellel hatályát kell hogy veszítse, mert

az okirat kiadása után való változtatásokért a közjegyző nem felelhet, időpontjuknak megállapítása pedig sok nehézséggel jár. Ellenkezik a közjegyzői intézmény alapját tevő közhitelesség elvével, hogy a közjegyző, mint ilyen szóbeli végrendeletnél tanuként szerepelhessen. Végül azt az óhajt fejezte ki, hogy a javaslat szövege abból a szempontból is revideáltassék, hogy a megértés-nehezítő és a rendelkezéseket elhomályosító más szakaszokon utalások kiküszöböltessenek.

Dr. Kőrösy Bertalan pozsonyi kir. közjegyző rámutat arra, hogy a Ptkv. mai jogunkkal szemben szigorú alakszerűségeket szab a közvégrendeletekre. A közvégrendeletek alaki érvényességi kellékeit — nézete szerint — inkább apasztani, mint növelni kell épen a jogbiztonság érdekében, mert a túlzott alakszerűség a közvégrendeletek számát csökkenteni és a kevesebb alakszerűséghez kötött, de megbízhatatlanabb magánvégrendeletek számát növelni fogja. Több közvégrendelet kevesebb pert, kevesebb közvégrendelet több magánvégrendeletet s egyszersmind több pert eredményez. Köztudomású, hogy az okiratos végrendelet-érvénytelenítési perek majdnem kizárólag az alakilag, tartalmilag fogyatékos jogtudatlanoktól szerkesztett írásbeli magánvégrendeletekből származnak. Módot kell tehát találni, hogy ezek kiküszöböltessenek vagy legalább is korlátoztassanak. Ezek után áttér a bizottsági szöveg 1579. §-ára. Kifogásolja, hogy a tanuknak az alatt is állandóan együtt, jelen kell lenniök, ami alatt a végrendelező végakarátát élőszóval előadja. Ezt a követelményt nem mindig tartja megvalósíthatónak. Sok ember (különösen a beteges, idős, elfogult, kisebb intelligenciájú) képtelen lesz hosszabb, bonyolultabb végakarátát egyfolytában és egész terjedelmében élőszóval előadni. Ha akadozni fog, ha segítségre szorul, akkor végrendelete suggerálnak vélelmezhető és így aggályossá, esetleg érvénytelenné is válhat. A tanukra is terhes lenne órákat elvesztegetni terjedelmesebb végrendelet tételénél. A gyakorlati élet és a jogbiztonság követelményeinek is teljesen megfelel a mai jog és joggyakorlat (a Curia 80. sz. teljes ülési határozata).

A korlátolt végrendelezőképességűeknél azonban megkövetelhető a tanuk állandó együttes jelenléte a végakarát élőszóbeli előadásánál is. Kifogásolja, hogy úgy a javaslat, mint a bizottsági szöveg is eltérőleg mai jogunktól (1886 : VII. t.-cz. 26. §) a közvégrendeletek nyelvül mindig a végrendelezőről értett nyelvet

szabja elő, vagyis még azon esetben is, ha a közjegyzőnek nyelvjogosítványa van a végrendelező nyelvén okiratot felvenni — magyar nyelven — tolmácsolással sem vehető fel a végrendelet; eszerint a közjegyzőt megfosztja a tolmácsolási jogtól.

A tanuknak pedig mai jogunkkal ellentétben nemcsak a végrendelező nyelvét, hanem a közvégrendelet (jegyzőkönyv) nyelvét is érteniök kell, sőt annak írásmódja szerint olvasni tudniok is képeseknek kell lenniök. Birálja a javaslat idevonatkozó indokait. Nézete szerint a közvégrendelet valódiságát nem teszi illusoriussá az a körülmény, hogy ily esetben csupán a közjegyző személye garantálja a végrendelet valódiságát, mert a közjegyző hiteles személy és hiteles tolmács is, mert ha senki sem érti a végrendelező nyelvét, a hiteles tolmács személyét is egymagában elfogadja a javaslat a végrendelet valódiságának biztosítékául; mert az írni-olvasni nem tudók közvégrendeletet tehetnek, holott rájuk nézve is idegen, ismeretlen a közvégrendelet nyelve és ez ok miatt végrendelezésük valódisága kifogás alá nem esik. A közvégrendelet tanuitól azonban meg lehetne kívánni, hogy a végrendelező nyelvén kívül egyikük a közvégrendelet nyelvét is értse s annak írásmódja szerint tudjon és képes is legyen olvasni. Így a közvégrendeletek valódisága teljesen biztosítva lesz . . . Kifejti, hogy a javaslatnak a közvégrendeletek nyelvére vonatkozó követelménye a gyakorlati életben kivihetetlen lesz, mert sem a közjegyző, sem a tolmács nem képes a magyar nyelven kívül még 2—3 nyelvet (pedig hazánk sok részében ennyire lenne szükség) úgy elsajátítani, hogy azok mindegyikén a nagyobb terjedelmű és bonyolult végrendeletet gyorsan, pontosan megírja. Van nemzeti-ségi nyelv, mely jogirodalmilag még nincs is teljesen kifejlődve, legalább is hazánkban nincs alkalom sem annak tökéletes elsajátítására. Hites tolmács nincs is mindenütt, nem is található mindig. Drágább is lenne így a végrendelezés. Végül felhívja a figyelmet arra is, hogy a magyar nyelv az állam nyelve. Eddigi jogunk első helyet biztosított a magyar nyelvnek a közvégrendeletek felvételénél. Ez ellen soha kifogás nem merült fel, sőt a nemzetiségi vidékeken megszokták azt a magyarul nem értők is. Teljes bizalommal voltak e tekintetben is a közjegyzői intézmény iránt. Súlyos és alig helyrehozható visszaesés lenne tehát a magyar nyelvre és állami eszmére is, ha most ideális elméleti jogbiztonsági tekintetektől háttérbe szorítanánk e téren a magyar nyelvet.

Más országok példái után mi nem indulhatunk; ott mások a viszonyok. Törvénykönyvünk rendelkezései csak akkor lesznek hasznosak, ha azokat hazánk sajátos viszonyaihoz alkalmazzuk. Ami eddig jónak bizonyult, azt tartsuk fenn jövőre is. A biztost a bizonytalannal ne cseréljük fel. Javasolja e tekintetben is az eddigi jog fenntartását.

Dr. Holitscher Szigfrid budapesti kir. közjegyző hiháztatja a holograf végrendeletnek újbóli elejtését, amelynél a perfectio körüli kételyeket elháríthatóknak véli egy a rendelkezés jogügyleti jellegét kifejező belső forma, nevezetesen annak megkövetelésével, hogy a fél a végrendelet feliratában vagy szövegében jelentse ki, hogy az az ő végakarátát foglalja magában. Az érvényességnek közjegyzői letéteményezéstől való függővé tétele azonban nem egyéb, mint felesleges ismételt szabályozása a kész irattal való közjegyzői végrendelettelnek. A tanuk jelenlétének megkivánását a végakaratnak nemcsak az okirat felolvasásánál és aláírásánál, hanem a közjegyző előtt élőszóval való kijelentésénél is helyesli, mert különben a gyakorlat, mint mai jogunkban is látjuk, magának a közjegyző előtti szóbeli kijelentésnek is elejtéséhez vezet, amelylyel pedig az ezen végrendeleti formában keresett fokozottabb garancia is elesik. Veszélyesnek tartja a közvégrendeletnek a fél kezéhez olyképen való kiszolgáltatathatását, hogy az ezáltal érvényét nem veszti, de utóbb egyszerű megsemmisítés által visszavonható. Eltekintve ugyanis a változtatások, visszaélések stb. lehetőségétől, magábanvéve egy közvégrendeletnek magánúton való megsemmisítésére, tehát esetleg legalis, de mindenesetre nyomtalan eltűnése a legtöbb esetben perre fog vezetni, miután a kieső örökös abban, tekintve az ilyen végrendeletnek a magánvégrendeleténél nagyobb nyilvánosságát, hitelességét és tekintélyét és tartalmának egy közjegyző vallomásával való helyreállíthatóságát, alig lesz hajlandó megnyugodni. A tolmács közvetítésével való végrendelezést a kész irat átadásának esetére tartja szorítandónak. Hibáztatja végül, hogy a javaslat a szóbeli végrendeletnél külön szabályozás tárgyává teszi a közjegyző hivatalos közbenjárásából eredő magántanu szerepét, ami nyilván csak azon, egyáltalán nem favorizálandó esetekre szól, amikor a végrendelező agonizálása akadályozta meg az egyébként felvehető rendes közjegyzői végrendelet befejezését.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

56. A másodbiróság ítéletét ama tényállás alapul vételével kell felülvizsgálni, hogy az alperes férje a kereseti váltót nem formális (azaz nem közjegyzői) meghatalmazás alapján írta alá. E tényállás mellett pedig alaptalan az a felülvizsgálati panasz, hogy az alperesnek a kölcsön felvétele körüli eljárása a váltói kötelezettség érvényessé válását vonta maga után, mert a közjegyzői okiratban adott meghatalmazás nélküli váltóaláírás az 1881. évi VII. t.-cz. 23. §-a értelmében érvénytelen volt, érvénytelen aláírás pedig a joggyakorlatban elfogadott álláspont szerint jóváhagyás folytán sem von maga után váltói kötelezettséget, és mert abból, ha a váltóra felvett pénz az alperes hasznára fordított, csupán az alperes köztörvényi felelőssége, nem pedig váltói kötelezettsége következhetik. (Curia. 1916. január 28. P. IV. 7755. sz.)

*

57. A kir. Curia 80. sz. polgári teljes-ülési döntvénye szerint a kir. közjegyzőkről szóló 1874. évi XXXV. törvénycikk 82. §-a b) pontjában előírt érvényességi kelléknek megfelel a közjegyző által felvett végrendelet akkor is, ha másik közjegyző vagy két tanu csak az írásba foglalt végrendelet felolvasásánál, tartalmának a végrendelező részéről történt jóváhagyásánál és aláírásánál van jelen. Ennélfogva ha való volna is, hogy a B) alatti közjegyzői okiratba foglalt végrendelet ügyleti tanui, akik az okirat bevezető része szerint csak időközben meghívásra érkeztek oda, a végakarát szóbeli előterjesztésénél nem voltak jelen, és hogy csak akkor érkeztek meg, mikor az eljáró közjegyző-helyettes az okiratot már írásba foglalta, ezeknek a B) alatti érvényessége szempontjából nem volna jelentősége. Másrészt pedig tekintettel arra, hogy a B) alatti utolsó pontja szerint a közjegyző-helyettes az okiratot a félnek a tanuk folytonos és együttes jelenlétében olvasta fel, az okirat eme tartalmával szemben felperesek tartoztak volna bizonyítani azt az állításukat, hogy a tanuk odaérkezésekor az írásba foglalt végrendelet, s illetve annak egy része már fel is olvastatott. Miután azonban a felperesek ennek a bizonyítására nem is vállalkoztak, abból pedig, hogy a tanuk az okirat fejezete szerint időközben érkeztek oda, az utolsó pontban bizonyított tények valótlanúságára következtetni nem lehet, — a B) alatti érvénytelensége ezen az alapon nem állapítható meg.

Az örökhagyónak abból a rendelkezéséből, hogy ő a B) alatti 2. pontja szerint Bogyoszló községnek gyermekóvoda cél-

jaira és óvoda-alapul hagyományt rendelt, a végrendeletnél ügyleti tanuk gyanánt is alkalmazott V. J. községi bírora és K. M. községi esküdtre vagyoni előny közvetlenül nem háramlott. Az a körülmény pedig, hogy nekik, mint községi birtokosoknak és adófizetőknek hasznuk lehet abból, ha a község nem a saját erejéből, hanem magánfelek hagyományából állít fel községi óvodát, s hogy a községi előjáróság az örökhagyó által rendelt alapítvány kezeléséért esetleg jutalomban is részesülhet, már az előny bizonytalanságánál fogva sem szolgálhat okul arra, hogy a B) alatti az 1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-ának d) pontjára való tekintettel az ügyleti tanuk érdekeltsége miatt érvényteleníttessék. (Curia 1916. márczius 1. 9390/1915. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

58. Az a körülmény, hogy a tanuk nem tüntették fel külön a végrendeleten a végrendelezés helyét és időpontját, hanem a szokásos „kmft“ kitélt használták, nem lehet ok az érvénytelenítésre, ha a végrendeletet az örökhagyó szabályszerűen keletkezte. II. Az 1876 : XVI. t.-cz. 8. §-ában előírt összefűzés és lepecsételést nem óvatossági rendelkezés, hanem érvényességi alakszerűségi követelmény, mely a végrendelezéskor a végrendelező és a végrendeleti tanuk együttes jelenlétében teljesítendő. Annak a körülménynek, hogy ennek az érvényességi alakszerűségnek a betartásáról a törvény külön nem rendelkezik, nevezetesen nem rendel, hogy azt a tanuk a végrendelet okiraton igazolják: csak az a jogi következménye, hogy kifogás esetében a végrendeletre hivatkozó félnek jogában áll az összefűzés és lepecsételést szabályszerűségét a végrendeleti tanukkal bizonyítani. (Curia 1915. decz. 15. 7034. sz.)

*

59. Az a körülmény, hogy az egyik végrendeleti tanu a végrendeletben utóörökössé nevezett ref. egyházközségnek presbitere, nem tartozik az 1876. évi XVI. t.-cz. 9. §-ában felsorolt esetek közé, és így a ref. egyházközség a végrendeletben neki szánt előnytől emiatt nem esik el. (Curia 1915. decz. 7. 4246/1915. sz.)

*

60. Akkor, midőn a végrendeletnél jelen volt tanuk bizonyítják a végrendelezés tényleg és szabályszerűleg való megtörténtét, amidőn a végrendelettelkor a végrendelettről vett másolatról felismerik, hogy az a már rég elhalt végrendeletszerkesztő Sz. B. jegyző írása, maga az a körülmény, hogy a végrendelet eredetije elveszett, a végrendelezés hatályát le nem rontja. (Curia 1916. jan. 12. 7611/1915. sz.)

*

61. A leszármazó szükségörökösök törvényes osztályrészt csak a szülői vagyon állagából követelhetnek és ebbeli igényük ennél fogva a szülőket csak tőkevagyonuk elidegenítésében gátolja. De nem áll útjában annak, hogy vagyonuk hasznélvezetét és annak folyó jövedelmét szabadon felhasználhassák, azt elidegenítsék, vagy afelett egyéb módon tetszésük szerint rendelkezhessenek. Egyidejű és leszármazók részére történt ajándékozás esetében a megajándékozottak törvényes örökrészüket meghaladó kedvezményezésük erejéig és arányában felelősek a kötelesrészt. (Curia 1916. jan. 18. 8144/1915. sz.)

*

62. Az ajándékozást palástoló adásvétel színlegessége megállapítható abból, hogy az állítólagos ellenérték a rövid idő múlva meghalt eladó hagyatékában fel nem található, sem hova fordítása nem igazoltatott. (Curia 1915. decz. 7. 5841/1915. sz.)

*

63. Amennyiben a szóbanforgó ügylet ajándékozás útján való vagyonátruházást foglal magában, lett legyen az élők közötti vagy halálesetre szóló, ez az örökhagyó és az alperes közt létrejött kölcsönös végrendelettel szemben joghatállyal nem bír azért, mert ebben a végrendeletben ki van kötve, hogy az egyoldaluan vissza nem vonható, ez a kikötés pedig öröklési szerződés jellegével bírván, azzal szemben az örökhagyó csupán élők közötti visszterhes szerződéssel idegeníthette volna el ingatlanait, de ahhoz nem volt joga, hogy azokat egyoldaluan a felpereseknek ajándékozza, miért is a másodbírósg ítéletét helybenhagyni kellett. (Curia 1915. szept. 21. VII. 2625/1915.)

*

64. Az eredetileg ági ingatlan, amelyet az örökhagyó életében házastársának ajándékozott, ezzel ági jellegét elvesztette és az ekként szerzeményivé vált ingatlan, ha utóbb hitvestársi örökösödés címén az örökhagyóra visszaszállt is, ági jellegét újból fel nem ölti. Az elajándékozott ági ingatlan fejében annak az elajándékozáskor volt értékét követelheti az ági öröklésre jogosult. Temetési költség egész összegében a szerzeményi vagyont terheli. (Curia 1915. decz. 14. 6049/1915.)

*

65. A most már állandó bírói gyakorlat értelmében az utóöröklési jog az örökösnek beleegyezése nélkül ennek köteles részére még pedig akkor sem terjed ki, ha kötelesrésztre jogosult részére a kötelesrészt meghaladó és utóöröklési joggal terhelt vagyon van is hagyományozva, amely esetben az utóöröklési jog hatályosan csakis ezt a többletet terheli, ellenben a köteles-

résznek megfelelő vagyon az előörökös szabad rendelkezése alá kerül.

Utóörökös javára biztosított utóöröklési jog az azzal terhelt vagyonra vonatkozó elidegenítési és terhelési tilalmat is magában foglalja s ez a tilalom mindazokkal szemben érvényesíthető, akik az utóöröklési jog fennállásáról tudomást szerezhettek. (Curia 1915. nov. 17. 6793/1915. sz.)

*

66. Az örökösnek jogi érdeke, hogy azzal szemben, aki a hagyatékra nézve utóörökösödési igénnyel fellép, s akit ő utóörökösnek el nem ismer, jogviszony nem létezésének megállapítása végett keresettel felléphessen. (Curia 1915. szept. 30. 6686. sz.)

*

67. Ha a közös végrendelet az egyik házastárs halála esetére a túlélőnek örökösse nevezése mellett mindkét házastárs ingatlanaira elidegenítési tilalmat alapít azoknak javára, akiket a házastársak a túlélőnek halála esetére mindkettőjük hagyatékára örökösökké neveztek: a túlélő házastárs, aki a meghalt utáni örökséget elfogadta, élők közt sem idegenítheti el saját ingatlanait. (Curia 1915. okt. 13. 3641/1915. sz. a.)

*

68. Az örökösnek ahhoz is joga van, hogy a hagyaték cselekvő és szenvedő állagának bírói megállapítását s ezáltal az örökösödési jogogosultság szempontjából minden vitás tény- és jogkérdés rendezését kérelmezze; az örökösödési jogigény a perre utasító végzés tartalmától teljesen függetlenül, hagyatéki eljárás megindítása és perreutasító végzés meghozatala előtt s anélkül is érvényesíthető, mert az örökösödési per keretében a hagyaték állagára s a felek jogviszonyára vonatkozó minden kérdés bírói döntés tárgyává tehető. (Curia 1916. febr. 8. 9811. sz.)

*

69. Az örökhagyó és az alperes közt 1904. évi december hó 17-én létrejött ajándékozási szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint alperes az ajándékba kapott ingatlant, illetve annak értékét osztályra bocsátani tartoznék. Állandóan követett bírói joggyakorlatunk értelmében az ajándékozás ténye az osztályrabocsátás kötelezettségét rendszerint kizárja; következésképp az ajándékozási szerződés fenntebb ismertett tartalmával szemben felpereseket terhelté annak bizonyítása, hogy az ajándékozás az alperes örökrészébe leendő betudás kötelezettségével történt; felperesek azonban ebben az irányban a bizonyítást meg sem kísérelték és így az alperes részére ajándékozott ingatlan osztályrabocsátását annál kevésbé követelhetik, mert a per során

nem merült fel adat arra nézve, hogy az örökhagyó önállósítás céljából adta alperesnek a vitás ingatlant; következésképp csak az vehető bizonyítottnak, hogy alperes tisztán az örökhagyónak ajándékozási célzatából, tehát betudási kötelezettség nélkül kapta a vitás ingatlant. (1916. jan. 25. 7501. sz.)

*

70. Az ideiglenes törvénykezési szabályok 4. §-ában meghatározott biztosítási jog csakis akként magyarázható, hogy a szükségörökösök, ha kötelesrészüket veszélyeztetve látják, annak tékozlása következtében, aki után öröklésre hivatva lesznek, kötelesrészük biztosítása céljából zárlatot kérhessenek az ilyen tékozló ellen meglevő vagyonára; de ez a jog nem terjedhet ki arra is, hogy a harmadik személy javára tett ajándékozást, kötelesrészük megsértése miatt, még az ajándékozó életében, tehát öröklési joguknak megnyilta előtt megtámadhassák, aki előzetes zárlat hiányában, szabadon rendelkezhetett vagyonáról és biztosítást szerezhessenek az ajándékozott vagyonra a megajándékozott ellen.

Nem sértett tehát a felebbezési bíróság eljárási jogszabályt, amikor nem tette előzetesen bizonyítás tárgyává azt, hogy az átruházási jogügylet valójában nem adásvétel, hanem ajándékozás volt és így mellőzte az erre vonatkozólag felajánlott tanukihallgatásnak elrendelését. (Curia 1916. febr. 16. 9122. sz.)

*

71. A temetés költsége hagyatéki teher lévén, azért az örökösök felelősek azzal szemben, aki az örökhagyó kívánságához képest a temetést rendezte. E költségek közé tartozik az örökhagyó holttestének kivánsága szerinti átszállításával kapcsolatos költség is. (Curia 1915. szept. 21. 2778/1915. sz.)

*

72. Tekintettel arra, hogy az e tekintetben követett birói gyakorlat szerint, annak elbírálásánál, hogy a nőnek pusztán a házassági életközösségnél fogva van-e közszerzeményi igénye, a férjnek házasságkötése idejében fennálló személyi állapota az irányadó, a fentiek szerint pedig L. a felperesseli házasságralépésekor már magyar állampolgárnak volt tekintendő és így annak dacára, hogy a házasság Ausztriában kötött, a felperes közszerzeményi igénye nem osztrák, hanem a magyar jog szabályai szerint bírálendő el, következésképpen azon az alapon, hogy az örökhagyónak a házasságkötésekor osztrák állampolgárságánál fogva a felperes igénye az osztrák jog szabályai alá esvén, őt a házassági életközösségnél fogva közszerzeményi jog meg nem illeti, a kereset el nem utasítható. (Curia 1915. nov. 16. 4646. sz.)

*

73. Annak az eldöntése, hogy az alapítványt megillető hagyatéki vagyon az alapítvány kezelőjének kiadassék, a polgári bíróság elé tartozik; és az a kérdés, hogy a kereset megalapításához a kormányhatóság által jóváhagyott alapítólevél bemutatása szükséges-e, az ügy érdemében döntendő el. — II. Az alapítvány kezelésére hivatott székeskáptalant az alapítványi vagyon megszerzése iránti perben a megyés püspök képviseli. — III. A közalapítványi kir. ügyigazgatóság — a marasztalni kívánt jogi személyre való utalás nélkül is — alperesként perbe vonható. IV. Az örökösödési perben hozott és a létesítendő alapítványnak végrendeleti örökös jogait megállapító ítélet még nem teremt res judicatát abban a kérdésben, hogy az alapítvány érvényes létrejöttéhez a kormányhatóság által jóváhagyott alapítólevél szükséges-e? (Budapesti kir. tábla 1915. decz. 4. 10,465. sz.)

*

74. Nem forog fenn hatásköri összeütközés, ha a belügyminister csak az alapítvány kezelésére hivatott gondnokság összeállítása tárgyában rendelkezett, ellenben a bíróság a kongresszusi és az autonom orthodox izraelita hitközségek között vitás alapítvány tulajdonjoga felett döntött. (Curia 1915. szept. 22. 4566. sz.)

*

75. Ha a szülő ingatlanát ajándék czimén mind élő, mind utóbb születendő gyermekeire ruhazza át: a tulajdonjogot csak az élő gyermek javára lehet bekebelezni, de a még életben nem lévő megajándékozottaknak a szerződésen alapuló jogai, ép úgy mint utóörökösödés esetén, telekkönyvi feljegyzés által dologi hatállyal biztosíthatók.

Az ajándékozási szerződésben az ajándékozó javára általa általánosságban kikötött elidegenítési és terhelési tilalom a telekkönyvbe feljegyezhető, mert az ajándékozó ajándékozás-visszavonási jogának megóvása céljából a tilalom feljegyzését az ingatlanok átruházásakor jogosan kikötheti. (Pestvidéki kir. törvényszék Pkf. III. 12678/1915. sz.)

*

76. Általános jogszabály, mely szerint az örökösársak nem egyetemlegesen, hanem csak arányosan az örökrészüket meghaladó értékkel, felelnek a kötelesrészért. (Curia 1916. január 18. 8144.)

*

77. Az állandóan követett birói joggyakorlat szerint az érvényes házassági köteléken alapuló hitvestársi örökösödésre való igény csak akkor enyészik el, ha a házasság jogerősen felbontott

s a hitvestársi örökösödést egyébként sem az állandó különélés, sem az életben maradt házastárs vétkeisége meg nem szünteti. (Curia 1916. február 16. 8988.)

*

78. Joggyakorlatunk értelmében az öröklésről való lemondást tárgyazó jogügylet különös alakszerűségekhez kötve nincsen, annak joghatálya abban nyilvánul, hogy a lemondó a közte és az örök-hagyó közt létrejött ezen jogügylet következtében az öröklési kapcsolatból kilép és annak folytán az ő jutaléka az örökhagyó többi örökösei javára esik. (Curia 1916. február 22. 9772.)

*

79. A közszerzemény megosztása csak a házasság megszűn-tével követelhető; miből okszerűen következik, hogy a készpénzben megítélt közszerzemény iránti követelés is csak abban az idő-pontban válik esedékessé; előbbi időről tehát kamat a közszerze-mény után meg nem ítélt. (Curia 1916. jan. 12. 8234. sz.)

*

80. A közszerzemény a közszerző házastársat tulajdonjogilag illetvén meg, elhalálózása esetében ez a jog az örökösökre magának a jognak erejénél fogva száll át, és a jognak érvényesítésére az örökhagyó vagyoni jogi személyiségét folytató örökösök vannak jogosítva, ép ezen okból, — minthogy hazai törvényeink nyugvó hagyatékot nem ismernek, — az örökösök jogok gyakorolhatása a hagyaték bírói átadásához kötve nincs. (Curia 1916. jan. 12. 3729. sz.)

*

81. Ha a férj nejével egyetértően kereset végett ideiglenesen Amerikába költözött, az a körülmény, hogy távolléte alatt neje idegen férfival szerelmi viszonyt folytatott, akitől gyermeke is született, — a nőnek korábbi, a hűtlen magaviseletét megelőző időben szerzett közszerzeményi igényéhez való jogát egyáltalában nem érinti. (Curia 1916. febr. 19. 4658/1915.)

*

82. A férj szülei kötelesek a beleegyezésükkel nősült és háztartásukba fogadott fiuk özvegyének tartásdíját fizetni abban az esetben, ha ez a férjével együtt a házassága idejétől kezdve egész tevékenységét ingyenesen a férj szülei vagyonának gyarapítására fordította és mindaketten munkásságukat a szülők vagyonának megmunkálásában érvényesítették és a vagyontalan menyüket a tőlük való különélésre kényszerítették. (Curia 1916. febr. 1. 8975.)

*

83. Az 1877. évi XX. t.-cz. 113. §-ának 6. pontja akként rendelkezik, hogy a gyám a gyámoltja részére átháramlott kereskedelmi üzletet átvenni vagy megszüntetni csupán gyámhatósági jóváhagyás mellett jogosult. Bár a törvény kifejezetten az üzlet átvételét, illetve megszüntetését említi, mégis figyelembe véve a hivatkozott törvényszakasznak a kiskorúakat a károsodástól megóvni szándékozó célzatát, nem lehet kétséges, hogy a gyámhatósági jóváhagyás az átháramlott üzlet „folytatásának” is előfeltétele. (Curia 1916. január 7. 11457/1915.)

*

84. A fenntartás nélküli takarékbetétkönyv előmutatóra szóló papír tekintete alá esvén, az ilyen betétkönyv felmutatója a betét kifizetését a szerzés jogszerűségének igazolása nélkül követelheti. (Curia 5021/1915. sz.)

*

85. Minthogy az adásvevési szerződés tartalmából kitetszően az elővásárlási jog kikötése a tulajdonjogátruházással szoros kapcsolatban van és az alperesek jogelőde a tulajdonjogot az elővásárlási joggal korlátozottan szerezte meg; minthogy az eladó a tulajdonjog bekebelezését ezen korlátozást magában foglaló szerződéssel engedte meg és az alperesek jogelőde e szerződés alapján kebelezte be tulajdonjogát, az alperesek jogelőde a szerződés megkötésével beleegyezettnek tekintendő abba is, hogy az elővásárlási jog az eladó javára bejegyeztessék, illetve a tulajdonjog a vevő nevére ezzel a korlátozással kebeleztessek be; ennél fogva a felperes jogosan követelheti elővásárlási jogának az ő javára való bekebelezését, miért is a másodbiróság ítéletét annyiban, amennyiben a felperest az elővásárlási jog az ő javára való előjegyzésének igazolását tárgyazó kereseti kérelmével elutasította és őt az alperesek részére perköltségben marasztalta, meg kellett változtatni és e tekintetben az elsőbiróság ítéletét kellett helybenhagyni.

Elővásárlási jog az eladótól különböző harmadik személy vagy az eladó örökösei javára is kiköthető, azonban avégből, hogy az telekkönyvileg bekebelezhető legyen, annak a személynek, akinek javára az kikötötték, határozottan meg kell jelölve lenni, ilyen határozott megjelölésnek a szerződésben foglalt „örökösök” megjelölés nem tekinthető. (Curia 1915. nov. 17. 6017/1915. sz.)

*

86. Helyes a másodbiróságnak az a megállapítása, hogy kk. M. Máriának az érdeke apjának az első r. alperesnek az érdekével ellentétes lévén, őt anyjának M. Györgynének a hagyatéka tárgyalásánál nem képviselhette és így a nevezett kiskorú nevében tett örökös nyilatkozat, bár azt a gyámhatóság jóváhagyta, a kiskorúra nem kötelező. Ilyen körülmények közt a felperesek kereseti jogának

a szempontjából közömbös, hogy a kiskorú ellenérték nélkül mondott-e le az őt illető jogokról és hogy az a gyámi törvény 113. §-a értelmében érvényes-e vagy nem, miért is mellőzve úgy az erre, mint az arra alapított indokot, hogy a végrendelet a kiskorú részéről jogérvényesen el nem fogadtatott, a másodbiróság ítéletét többi indokaiból kellett helybenhagyni. (Curia 1915. nov. hó 2. 4461/1915. sz.)

*

87. A K. T. 354. §-án alapuló bírósági joggyakorlat értelmében rendszerint nem kívántatik meg, hogy a szerződéshez hű fél kártérítési igényének fenntartásáról a szerződésszegő felet előzetesen értesítse. (Curia 4544/1915.)

*

88. A biztosítéki zálogjognak ebből a különös, a közönséges, az u. n. forgalmi jelzálogtól eltérő tulajdonságából okszerűleg következik, hogy az alapul szolgáló követelések, illetve azok némelyikének engedményezése, a zálogjogot illetőleg nem jár azzal a jogi következménnyel, amely a közönséges jelzálogjognál észlelhető. Ez utóbbi esetben ugyanis a szabály az, hogy a követelés engedményezésével (átruházásával) a jelzálogjog az új hitelezőre, az engedményesre száll át. A biztosítéki jelzálogjognál azonban a szabály, ép e zálogjog különös jogi természeté folytán, nem alkalmazható. Itt ugyanis a zálogjog nem tekinthető oly járuléknak, amely a követelés jogi sorsát elválaszthatlanul követi, hanem ellenkezőleg, egy olyan jognak, amely különös rendelkezést igényel. Itt tehát az a szabály, hogy a biztosított követelések egyike-másika a jelzálogi kapcsolatból kiválhat oly módon, hogy a jelzálogjog terjedelmében változatlanul megmarad a meghatározott jogalaptól később fedezhető követelések fedezésére. Vagyis az egyes követelések engedményezése a zálogjog eredeti rendeltetését nem érinti.

E szabály természetesen nem alkalmazható akkor, amidőn a szerződő felek a zálogjog sorsa felől eltérően rendelkeznek. Az érdekelt feleknek ugyanis jogukban áll, hogy a követelések engedményezése kapcsán a biztosítéki zálogjog átruházása iránt is megegyezzenek. E rendelkezésnek azonban világosnak és határozottnak kell lennie, mivel a zálogjog teljes vagy részbeni átruházása ellenkezik a biztosítéki jelzálogjog alapításánál kifejezésre jutott ügyleti akarat gazdasági céljával. Sőt nem tekinthető elég-ségesnek az engedményező és engedményes ily megállapodása sem, hanem az ily megegyezés jogérvényességéhez a jelzálog tulajdonosának a beleegyezését is ki kell mutatnia. (Curia 169/908.) (1916. január 15. P. IV. 1281. sz.)

*

89. *Hitelbiztosítéki összeg erejéig bejegyzett jelzálogjogra vonatkozólag oly telekkönyvi feljegyzés, mely szerint a biztosítéki jelzálogjog az eredeti adós személyében történt változás után az utóbbinak helyébe lépő új adós eme hitelviszonyból keletkező tartozásának biztosítására szolgál, nem engedhető meg. (A Curia jogegységi tanácsának 8. sz. polgári döntvénye. 1916. febr. 19.)*

*

90. A megajándékozott nemcsak az ajándékozás idejében fennállott és esedékes tartozásokért szavatol, hanem szavatosság terheli azt az ajándékozás idején már létesült szerződésekből az ajándékozóra háramló kötelezettségekéért s a szerződések nemteljesítéséből eredő károkért is. (Curia 1915. nov. 2. 3675/1915. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai)

91. Az illetékszabályok 85—87. §-ai nem tesznek különbséget aszerint, hogy egy vagy több személy részére történt-e haszonélvezet átruházása, minélfogva a panaszos leánya és veje által 11,800 koronáért vett ingatlanoknak a vevők által panaszosok részére ajándékozott haszonélvezet az ingatlan értékét tevő 11,800 koronának felére, vagyis 5900 koronára értékelendő.

Az illetéki díjegyzeék 2. tétel B. I. pontja szerint a gyermekről szülőre történt ajándékozásnál alkalmazandó ugyan az 1·30/0-os kulcs, azonban nem a vő által az após és anyós javára történt ajándékozásnál, mely utóbbira ugyanazon díjtétel B. III. pontja szerint a 10⁰/0-os kulcs az irányadó.

*

92. A kiskorú által fizetendő illetékért a gyám csak a kiskorúnak vagyona erejéig felelős. (5662. P. sz.)

*

93. Panaszos nem vitatja azt, hogy a 4000 korona mint örökség száll át a székesfővárosra, ennélfogva az örökhagyó sirtoltjának fenntartására rendelt, a székesfőváros tulajdonába vagyona átruházás után átment 4000 korona, jogi természeténél fogva is hagyományt képez, nem is tekintve azt, hogy ezen összeg a végrendeletben hagyományként rendeltetett a városnak kiadatni, a hagyatékátadó végzésben mint ilyen adatott át. Ennélfogva és mivel a vagyona átruházás illeték alá esik, s a hagyományok tekintetében a panaszolt határozatban említett törvényes rendelkezés

értelmében, csupán a tudományi, közoktatási és közjótékonyági célokra rendelt hagyományok illetékmentesek, a szóbanforgó ilyen tekintet alá nem eső hagyomány a megfelelő illeték alá esik. (8927/915. P. sz.)

*

94. 1913. évi január hó 1. után kötött jogügyleteknél az illetékfizetési kötelezettségnek valamelyik szerződő fél által való elvállalása a fizetési kötelezettségre hatályal nem bír. Ha tehát a fizetési kötelezettséget az illetékmentes vállalja is, az illetéket tőle nem lehet követelni. (24382/913. P. sz.)

*

95. A külföldön tartózkodók abban az esetben is tartoznak jövedelemadót fizetni, ha belföldről származó jövedelmük csak a háromszoros számítás következtében haladja meg a 20,000 K-át. (28186/1915. P. sz.)

*

96. Az I. fokozat alá eső váltók illetékének a váltó bekebelezése következtében a II. fokozatra való kiegészítése akkor is szabályszerűen történik, ha a pótoltt bélyeget nem a telekkönyvi hatóság székhelyén lévő adóhivatal, hanem maga a telekkönyvi hatóság bélyegzi felül. (17487/1915. P. sz.)

*

97. Az értékpapírok árfolyamának csökkenése által szenvedett veszteség a jövedelemből le nem vonható. (28196/1915. P. sz.)

*

98. A jövedelemadó kivetése ellen akkor is a felszólamlási bizottság határozatának kézbesítésétől számított 15 napon belül lehet panaszszal élni, ha az adózó a bizottság tárgyalásain jelen volt s a határozatot előtte kihirdették. (25.250/1915. P. sz.)

*

99. A belföldről származó 20,000 koronánál kisebb jövedelem is adó alá esik, ha az adózónak külföldről származó adómentes jövedelmével együtt az összes jövedelem a 20,000 K-át meghaladja. (28,195/1915. P. sz.)

Közlemények.

A budapesti kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 20-án tartotta meg *Rupp Zsigmond* udv. tanácsos, budapesti kir. közjegyző elnöklete alatt rendes évi közgyűlését.

A *dr. Rónay Károly* kamarai titkár által előterjesztett évi jelentés ismerteti azt a helyzetet, amelybe a közjegyzői kar a háború okozta gazdasági viszonyok folytán került.

Noha Budapest és vidéke talán az egész ország legvagyonosabb és legelőrehaladottabb része, mégis az 1915. évi ügyforgalmi statisztikai kimutató szerint a kamara területén három közjegyzőnek nem volt 100 ügyszáma sem, 14-nek pedig nem volt 200 ügyszáma sem — természetesen névalíráshitelesítéseket is beleszámítva, — amelyek az összes ügyszámoknak átlag 30—50%-át, budapesti irodáknál azonban átlag 60—80%-át teszik ki. Még súlyosabbá teszi a helyzetet azon körülmény, hogy azon közjegyzői irodák között, amelyek összes ügyszáma még a 200-at sem ütötte meg, kettő van Budapesten. Az ügyszámok ezen háborús év alatt a háború előtti 1913. évi eredményhez képest átlag felére csökkentek. A váltóóvások száma a legtöbb esetben a háború előttinek $\frac{1}{4}$ -ad, sőt $\frac{1}{10}$ -ed részére esett vissza. Birói megbízások három közjegyzői irodában egyáltalán nem fordulnak elő. A többiekben is csak elenyésző csekély számban. A magánbeadványok száma is átlag felényire, sőt azon alul is csökkent. Már most ha tekintetbe vesszük, hogy még a budapesti közjegyzői kamara területén is legalább 12 oly közjegyző állás van, amely nem jövedelmez annyit, hogy abból egy közepes családot tisztességesen el lehessen tartani, hogy ez okból kénytelen egyik-másik királyi közjegyző még ügyészi megbízotti állást is vállalni, csak hogy valahogy megélhessen, hogy számos közjegyző nem képes még csak egy másoló irtókat sem tartani és fizetni, — végül hogy igen számos esetben a közjegyző halála után özvegye és családja oly szűkös viszonyok között marad hátra, hogy az Országos közjegyzői egyesület vagyoni ereje elégtelen nyomoruk számbavehető enyhítésére: akkor könnyű elképzelni, hogy mennyit kénytelen nélkülözni és szenvedni igen sok kartársunk, amikor jövedelme *felén alul* csökkent! S ha ilyen áldatlan viszonyok fordulnak elő a budapesti közjegyzői kamara területén, milyenek lehetnek a viszonyok az ország szegényebb, elmaradottabb részein?!

A hiba elsősorban ott rejlik, hogy a közjegyzői törvény a közokirati kényszerrendkívül szűk körre szorította. Kamaránk területén vannak közjegyzői irodák, amelyeknél az 1886. évi VII. t.-cz. 21—23. §-ai alá eső okiratok száma 1913-ban, tehát a háború előtt, 10—11 volt összesen, s e szám a legforgalmasabb budapesti irodában is csak alig 50. Természetesen most a háború alatt ezen ügyszámok is felényire apadtak. Ezenfelül a törvény a közjegyző kezét hatásköre tekintetében szükségtelenül (sőt a közönség határozott hátrányára) sok tekintetben megköti, pl. letétek elfogadása és tanu-

sítványok szűk körre szorítása tekintetében. A közjegyzői kamarák folytonos fölterjesztése dacára az igazságügyi kormány 40 év alatt semmit sem tett a közjegyzőség fejlesztése érdekében. Még a közjegyzői okiratok és könyvek kiselejtezésének számtalanszor sürgetett megengedése és szabályozása által sem könnyített terhén! Tetézi a bajt azon egyenesen botrányosnak nevezhető körülmény, hogy ma is ugyanazon díjtételek kötik a közjegyzőt, amelyek 36—40 év előtt ideiglenesen lettek meghatározva. Az újabb generatio nem is tudja tapasztalatból, hogy milyen viszonyok voltak 40 év előtt ez országban, különösen a megélhetés szempontjából. Magyarország gazdasági fellendülése ezen 40 év alatt szinte szédületes. Élelem, lakás, ruházat, munkaerő rendkívül megdrágult. Viszont a kereseti viszonyok is általánosságban rendkívül megjavultak. Csak éppen a közjegyzőt köti törvény a 40 év előtti megélhetési viszonyokra szabott munkadíjakhoz. Ez az anachronismus annál kegyetlenebb, mert éppen neki, mint a közbizalom letéteményesének, vagyonilag jól szituálnak kellene lennie és mert nincs több oly kereseti pálya, mely fölött a vagyoni felelősség damoclesi kardja oly folytonosan és fenyegetően lógna, mint éppen a közjegyző fölött. Kamaránk az elmúlt évben ismételve tett lépéseket ezen tarthatatlan állapot megszüntetése végett az igazságügyi kormánynál, egy ízben küldöttségileg is. Sőt kamaránk elnökét ez ügyben a kormányelnök úr is fogadta. Azt akartuk kieszközölni, hogy a törvényhozás felhatalmazza az igazságügyminister Urat, hogy legalább a közjegyzői díjszabást rendeleti úton újból szabályozhassa. Azonban a kormány álláspontja szerint a jelen háborús idő erre nem alkalmas. Ellenben a régi díjtörvény tarthatatlansága felől az igazságügyminister úr is meg van győződve, s biztató ígéreteket tett, hogy mindjárt a háború elmulta után intézkedni fog a közjegyzői díjszabás alapos reformálása iránt. A közjegyzői intézmény visszafejlődésének egyik aggasztó jelensége végül a megfelelő succrescentia hiánya. Mindig érezhetőbbé válik a közjegyzőjelöltek és a hivatásbeli helyettesek hiánya, értve ezalatt azokat, akik már fiatalon, az ügyvédi oklevél megszerzése idejétől kezdve a közjegyzői pályának szentelik erejük és képességük javát. Ennek oka főképen az, hogy a helyettesek legjobb esetben oly közjegyzői állásokra neveztetnek ki, amelyek a tisztességes megélhetést sem biztosítják. Nagyon érthető, ha ily állásokra helyettesek 14—18 évi kemény helyettesi munka után alig pályáznak, mert legcsekélyebb garantiájuk sincs arra nézve, hogy onnan néhány év múlva az igazságügyminister — a hatalmas protectiók harczában — legjobb akarattal is jobb állásba helyezze őket át.

Rupp Zsigmond elnök a felolvasott jelentést szóbeli jelentésével egészíti ki. Vázolja különösen azon lépéseket, amelyeket úgy ő, mint a kamarának többi tagjai a közjegyzői kart érdeklő ügyekben az illetékes tényezőknél tettek, és pedig úgy egyenként, mint több ízben küldöttségileg is. Utal a hadbavonult örökösök ügyében, azok képviselte tárgyában az igazságügyministeriumban lefolyt enquête-ra, a moratorium után teljesítendő váltóóvások kérdésében folytatott tárgyalásokra, főként azonban a már teljesen elavult közjegyzői díjszabályzat kérdésében úgy az igazságügy-

minister úr, mint a ministerelnök Úr Ő Nagyméltóságokkal folytatott eszmecserére és ezen ügyben kifejtett fáradozásokra. Ismerteti azokat az akadályokat, amelyek e kérdésben a jelenlegi teljesítés útjában állanak, de utal azokra a biztató kijelentésekre, amelyek a díjkérdés kedvező megoldását a háború után a kar érdekében biztosítják. Mindezeket azért hangsúlyozza, hogy annak különös kifejezést adjon, hogy a kamara soha egyetlen lépést nem mulasztott el, amidőn a kar érdekeinek képviselőitől volt szó, kapcsolatban az intézmény mindenekfelett álló érdekeivel. Azok a — bár szórványosan megnyilatkozott vádak, mintha a kamara kötelességét teljes mértékben nem teljesítette volna, meg nem állhatnak.

Gászner Béla budapesti közjegyző kijelenti, hogy a felolvasott jelentésből az elnök előadásából mindenki meggyőződhetik arról, hogy a kamara minden irányban nemcsak kötelességét teljesítette, hanem azontul is az elmúlt évben mindent elkövetett, hogy a kar helyzetén javíthasson. Ezért javasolja, hogy a kamara jelentését az elnök tanulságos felvilágosításai után nemcsak megnyugvással, hanem köszönettel és tisztelettel vegye a közgyűlés tudomásul. Azok az észrevételek, amelyekkel ő maga nyilvánosan foglalkozott, csakis azon szeretetből fakadtak, amellyel az intézményen csügg. De távol áll tőle, hogy a mostani kamara és elnöke ellen foglaljon állást. Az ő panaszai a régmúlta nyultak vissza, amidőn a reformra a kedvező alkalom elmulasztatott.

Elnök jóleső érzéssel veszi tudomásul a nyilatkozatot és kéri, hogy minden alkalommal, ha a kartársaknak bármi aggályaik volnának, bizalommal forduljanak a kamarához, amely kötelességének fogja tartani a felhozott ügyekkel foglalkozni. Utal az összes kamarák elnökei részéről beküldött széleskörű meghatalmazásra, mellyel minden reformmozgalom megindítására és keresztülvitelére a többi kamarák is meghatalmazást adtak a budapesti kamarának. A kar tagjainak nem széthuzásra, hanem összetartásra van szükségük és bárki áll a kamara élén, kötelessége a felmerülő panaszok orvoslása.

Miután más felszólaló nem volt, elnök kimondja, hogy a felolvasott jelentést a közgyűlés egyhangulag tudomásul veszi.

Az ezután megejtett választásokon megválasztottak elnökké: *Rupp Zsigmond*, kamarai rendes tagokká: dr. *Charmant Oszkár*, dr. *Holitscher Szigfrid*, dr. *Rónay Károly* és *Szabó Albert* buda-

pesti, póttagokká: *Jakab Géza* ujbpesti és *dr. Róth Zsigmond* budapesti kir. közjegyzők.

Dr. Halász László czeglédi kir. közjegyző üdvözli az újonnan elnökké választott *Rupp Zsigmondot*, aki fáradhatlanul vezeti a kamara ügyeit és a jövőre is kitartást kíván munkájához.

Rupp Zsigmond kötelességének ismeri, hogy erejének maradvékát a közjegyzői kar érdekében használja fel és igyekezni fog az éveken keresztül megválasztásában nyilvánult kitüntetéset kiérdemelni.

Más tárgy nem lévén, elnök a közgyűlést bezárta.

*

A Magyarországi kir. közjegyzők Országos Egylete
f. évi február hó 20-án tartotta meg *Szabó Albert* budapesti kir. közjegyző elnöklete alatt ezévi rendes közgyűlését.

Szabó Albert elnök a következő előterjesztést teszi:

Tisztelt Közgyűlés!

Ismét lejárt egy év, melynek eredményéről a t. Közgyűlésnek be kell számolnom. Örömmel teszem ezt, de fokozottabb örömmel tenném akkor, ha olyan eredményeket tárhatnék fel, amelyek a mi intézményünk fejlődésének kezdetét igazolnák, vagy legalább is a fejlődést kilátásba helyeznék. Sajnos azonban, ez a szerencsés helyzet semmiképen nem mutatkozik. Erről tehát sem beszámolni, sem beszélni nem lehet, hanem csakis arról lehetne szó hogy minő módon sikerülhetne olyan kedvező körülményeket előidézni, melyek között az intézmény fejlődésének folyamata megindulna. Ebben az irányban számtalan kísérlet lett téve, de valamennyi meghiúsult, kétségtelenül azért, mert a jelenlegi háborús viszonyok nem alkalmasak ilyen törekvésekre. Mult évi közgyűlésünk azt határozta, hogy egy küldöttség tiszteljen az Igazságügyminiszter úrnál s kérje, hogy a közjegyzői intézmény általános reformjának előkészítési munkálata elrendeltessék. Ezen határozat alapján megjelentem az Igazságügyminiszter úr Önagyméltóságánál, hogy kieszközöljem a küldöttség fogadtatását és ennek időpontját. A Minister úr Ő Ezzellentíja azonban kijelentette, hogy a fennálló helyzet annyira lefoglalja minden idejét, hogy ezúttal, bár nagyon sajnálja, küldöttségeket nem fogadhat, mindazonáltal kegyes volt kijelenteni azt is, hogy a közjegyzői intézmény reformálására gondol, és mihelyt a normális állapotok visszatérnek, a megfelelő rendelkezéseket meg fogja tenni. Ez az eredmény is azt igazolja, amit előbb bátor voltam kiemelni, hogy a mostani háborús viszonyok nem kedveznek a mi mozgalmunknak. Bizonyítja ezt a nemrégén megkísérlett újabb actió is, amelyet a Budapesti kamara indított a közjegyzői díjszabályzat módosítása céljából, de amely kísérlet szintén eredménytelen lett. Ezek után meg kell nyugodnunk a meglévő állapotokban, de ez nem azt jelenti, hogy most már semmit sem tegyünk, hanem csak azt jelenti, hogy megvárjuk azokat az alkalmas időket, amelyek a jövőben bizonyára el fognak jönni, s akkor teljes erővel ismételve megkezdhetjük, ezúttal csupán felfüggesztett cselekvésünket, s reméljük, hogy nem ered-

ménytelenül. Addig is azonban más téren kell kifejteni azt az energiát, amely minden kartársnak a saját szűkebb működési körében úgy társadalmi téren, mint a közügyek terén módjában is áll, de legelső sorban szükséges az, hogy Egyletünk ereje és súlya megnövekedjék, hogy ezáltal tevékenysége behatóbb és eredményesebb lehessen, hogy pedig ezt elérhessük, szükséges, hogy Egyletünknek minden közjegyző kivétel nélkül tagja legyen és ezáltal minden kartárs képességét, munkaerejét és befolyását a közös érdek előmozdítására az Egylet keretében kifejtse. Az egyletbe való belépésre már többször felhívtak az összes kartársak, de eddig ezen felhívásnak nem volt meg a kívánt eredménye, mert a tagok száma jelenleg is alig teszi ki az összes közjegyzők és jelöltek egy harmadát.

Dr. Szécsi Ferencz előterjeszti a következő, az egylet működését felölelő főtitkári jelentést.

Egyesületünk működését a háború, sajnos, a mult esztendőben is természetesen és jelentékenyen megbénította. Ennélfogva a jelen beszámolót is azzal kell kezdenünk, hogy a közjegyzői kar és intézmény érdekében kezdeményezett tervek legtöbbjének megvalósítását normalisabb időkre kellett halasztanunk. Az egylet működése ekként főképen a folyó administrationális teendők ellátására szorítkozott.

Az 1915. évi február hó 21-én tartott rendes közgyűlés által újonnan megválasztott központi bizottság elnöknek *Szabó Albertet*, alelnöknek *dr. Rónay Károlyt*, első titkárnak *dr. Szécsi Ferenczet* és másodtitkárnak *dr. Bartha Nándort* választotta meg. A központi bizottság foglalkozott *Baditz Lajos*, kir. tanácsos, kamarai elnök, kapuvári kir. közjegyzőnek az új magyar polgári törvénykönyvi javaslatban foglalt végrendeleti és öröklési fejezetekre vonatkozó, az országos egyesülethez beterjesztett munkálatával, melyet az egylet 550 korona költséggel kinyomattatott. Annak egy példánya, kíséző felterjesztés kapcsán, az igazságügyminiszter urnak megküldetett; példányok küldettek továbbá a képviselőház igazságügyi bizottsága tagjainak, az igazságügyminiszterium törvényelőkészítő bizottsága, nemkülönben az egyleti központi bizottság tagjainak is. Egyesületünk központi bizottsága *Baditz Lajos* kartársunknak nagy szorgalommal és szaktudással megírt munkájáért elismerését és köszönetét fejezte ki.

A központi bizottságnak a lefolyt esztendőben is ismételten nyílt alkalma, hogy azon hazafias kötelességének, miszerint vagyonának tetemes részét hadikölcsön-kötvényekbe fektesse be, megfeleljen és sajnos több ízben kellett foglalkoznia azzal is, hogy elhunyt tagjainak mostoha anyagi viszonyok közt hátramaradt családjait pénzbeli segélyben részesítse. Egyletünk most is kötelességének tartotta, hogy ezen kollegiális és emberbaráti kötelességének anyagi erőihez képest megfelelhessen.

Egyletünk központi bizottsága ezen idő alatt is élénk figyelemmel és tevékeny érdeklődéssel kísérte azon mozgalmakat, melyek a közjegyzői intézmény annyira szükségessé vált reformja érdekében karunk kebelében felmerültek és mely reformtörekvések megvalósulása, ha a jelen abnormalis körülmények közt, időszerűtlenség okából, haladékot is szenved, a háboru elmúlásának idejére — több biztatójelből ítélve — örvendetes kilátással kecsegtet.

Országos egyesületünk a megfelelő időpont bekövetkeztével, hivatásos kötelezettségének megfelelően, természetesen a maga részéről mindent el fog követni arra nézve, hogy a közjegyzői kar régi és jogosult reformóhajai minél előbb és minél teljesebben valóra válhassanak.

Jelentjük, hogy egyesületünknek ezidőszerint 164 tagja van, mégpedig 143 közjegyző és 21 helyettes.

Ezen jelentés nem volna teljes, ha meg nem emlékeznék arról is, hogy egyesületünk egyetlen szaklapunkat, a Kir. Közjegyzők Közlönyét az elmúlt esztendőben is, a rendkívüli körülmények által szükségessé tett, fokozottan nagyobb anyagi áldozatokkal kiadta és ezzel valósággal hézagot pótolva, karunknak és intézményünknek bizonyára elismerést érdemlő hasznos szolgálatokat tett. A perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat céljait szolgáló folyóiratunk szerkesztését a lefolyt esztendőben is *dr. Holitscher Szigfrid* budapesti kartársunk látta el.

A pénztári jelentés előterjesztése után elnök a közgyűlést bezárta.

*

Vitás elvi kérdések a Curián. A m. kir. Curia I. (közpolgári) jogegységi tanácsa az 1916. évi április hó 8. napjára kitűzött ülésében a következő vitás elvi kérdést fogja eldönteni: „A személyes üzleti jogu gyógyszerár (1876 : XIV. t.-cz. 131. §-a) üzeméből előálló jövedelem végrehajtás alá vonható-e?”

(Vonatkozással egyfelől a budapesti kir. ítélőtáblának 10. számú polgári elvi határozatára, másfelől a csikszeredai kir. törvényszéknek Pkf. 1217—1915/6. számú végzésére.)

Ugyanaz a tanács az 1916. évi április hó 15. napjára kitűzött ülésében a következő vitás elvi kérdést fogja eldönteni:

„Valamely telek után a közigazgatási szabályok szerint kivett csatornázási vagy utczakövezési járulékot abban az esetben, ha a telek tulajdona a csatornázási, illetve utczakövezési munkálat befejezése és a járulék kivetése, illetőleg esedékessé válta közti időben átruháztatott, a feleknek egymáshoz való viszonyában és külön kikötés hiányában az a fél köteles-e viselni, aki a munkálat befejezésekor, vagy az, aki a járulék kivetése, illetve esedékessége idejében volt a kérdéses ingatlan tulajdonosa?”

(Vonatkozással a budapesti, pécsi és pozsonyi kir. ítélőtáblák, valamint a m. kir. Curia ellentétes gyakorlatára.)

*

A kir. közjegyző tanusítványa és a közjegyző mint tanu. Egy nagy polémia okot adott ügyben döntött a napokban a budapesti kir. törvényszék. A végzés indokolásából vesszük át

a következőket: A kir. közjegyző hatásköréből kifolyólag csakis tény, azaz valami tevés, cselekmény és eseményről vehet fel tanusítványt, azaz csakis ezt tanusíthaja. Ez nemcsak a kifejezés ama szórtani magyarázatából következik, hogy tény alatt cselekményt kell érteni, hanem a tényeknek példaszerűen felsorolt ama eseteiből is, hogy a közjegyző árverési, árlejtési és ajánlati tárgyalásokat vagy kisorsolásokat is tanusíthat, amelyek szoros értelemben vett tények, hanem főleg a törvényhely további azon szövegéből is, hogy a kir. közjegyző e tényeket is csak úgy tanusíthatja, ha azok az ő jelenlétében történtek, szintén ama magyarázatot erősíti meg, hogy a törvényben felvett tény alatt a szó valódi értelmében felvett cselekményt kell érteni. Ezek szerint tehát a kir. közjegyző hatáskörébe csakis szoros értelemben vett tények, de nem tartozik oda bizonyos állapotnak, tulajdonságnak közjegyzői tanusítványban való megállapítása, vagyis az ily körülményről felvett okirat a közjegyzői tanusítvány jellegével nem bir. A jelen esetben is azt állítja . . . kir. közjegyző, hogy bizonyos vasuti kocsik állapotát, illetve hiányait állapította meg általa felvett tanusítványban, ép azért, mert a kir. közjegyző ily tanusítvány kiállítására hatáskörrel nem bir, mint közjegyzői tanusítvány, azaz, mint közokirat nem is jöhet figyelembe. Nem lehet tehát szó a perrendtartás 298. §-ának 3. pontjában foglalt azon esetről, illetve annak a kérdésnek eldöntéséről, hogy a kir. közjegyző oly közszolgálatban lévő egyénnek, azaz közhivatalnoknak tekinthető-e, aki nem hallgatható ki oly ténykörülményre, mely közokirattal bizonyítható, mikor a fentebbiek szerint nevezett kir. közjegyző által kiállított tanusítvány nem közokirat, tehát a . . . tanu kihallgatásával tisztázni célzott ama körülmény, hogy a megkeresésben közölt vasuti kocsiknak az ott említett hiányai fennforognak-e, közokirat fenn nem foroghatása esetében közokirattal nem is bizonyítható. Ezen indokok alapján a kir. törvényszék helybenhagyta az elsőbíróóság azon végzését, mely szerint nevezett kir. közjegyzőt e czimen a tanu kihallgatása kötelezettsége alól fel nem mentette, s őt vallomástételre kötelezte annak daczára, hogy a tanuvallomással tisztázandó körülményről nevezett kir. közjegyző tanusítványt már kiállított, s e körülmény a tanura hivatkozó peres fél a perben tanusítvánnyal bizonyíthatja, de mellőzte az elsőbíróóság végzésének a Pp. 299. §-a 4. pontjára indokul történt azon hivatkozást, hogy a kir. közjegyző nem általában, hanem csak bizonyos körülmények között

tagadhatja meg a tanuvallomást, nevezetesen akkor, ha titoktartásának köteleességét esetleg megsérthetné, mellőzte pedig azért, mert a fent kifejtettek szerint nevezett kir. közjegyző a hivatkozott tanusítvány kiállításakor nem járt el hatáskörében, s így hivatásával járó titoktartási kötelezettségéről, illetve megsértéséről ez esetben nem lehet szó.

*

Kivételes hagyatéki eljárás. (A m. kir. ministeriumnak 690/1916. M. E. számú rendelete, a katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének halála, eltűnése vagy hadifogságba jutása esetében az utánuk maradt készpénzre és egyéb ingóságokra vonatkozólag követendő eljárásról.)

A m. kir. ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-cz. 16. §-ában, valamint az idézett törvényczikket és az 1912 : LXVIII. törvényczikket kiegészítő 1914 : L. t.-cz. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §. Katonai egyéneknek, valamint a katonai kötelékbe nem tartozó, de a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyéneknek a háború idejében bekövetkezett halála esetében a hagyatékra nézve az örökösödési eljárást az 1894 : XVI. t.-cz. 2. §-ának 1. pontja alapján hivatalból megindítani nem szükséges, ha a hagyaték csupán olyan készpénzből vagy olyan egyéb ingóságból áll, amelynek értéke kétszáz koronát meg nem halad és a hagyaték az örökösödési hátrahagyott házasársának, önjogú leszármazójának, más közeli önjogú rokonának vagy vagyonkezeléssel megbízott alkalmazottjának kezénél vagy felügyelete alatt van, vagy evégből ily személynek kiszolgáltatható, a zár alá vételnek az 1894 : XVI. t.-cz. 15. §-ában meghatározott valamelyik esete pedig fenn nem forog.

2. §. Ha a katonai vagy a polgári hatóság vagy az egészségügyi intézmény az 1. §-ban említett hagyatéki ingóságokat a kir. járásbírósnak küldi meg, a kir. járásbírósnak — feltéve, hogy az örökösödési eljárás hivatalból való megindításának esete, tekintettel a jelen rendelet 1. §-ára is, fenn nem forog — az ingóságokat az 1. §-ban említett valamelyik személynek kezéhez leendő kiadásuk végett ahhoz a községi előljáráshoz (városi polgármesterhez,) Budapest székesfővárosban pedig ahhoz a kerületi előljáráshoz küldi meg, amely a halálesetet felvette, ha pedig a

halálesetfelvétel még nem érkezett a kir. járásbíróshoz, annak a községnek (kerületnek) az előljáráshoz (városnak a polgármesteréhez), amely az ingóságot megküldő iratban, mint az elhunyt lakóhelye, lakóhely megjelölésének hiányában pedig, mint illetőségi községe van megjelölve. Ha ebben az iratban a székesfőváros van illetőségi községnek megjelölve, vagy ha a székesfővárosi lakás megjelöléséből a kerület meg nem állapítható, az ingóságot a székesfőváros IV. kerületének előljáráshoz kell megküldeni.

A községi (kerületi) előljáráshoz (városi polgármester) a hozzá küldött hagyatéki ingóságokat az 1. §-ban említett személyek közül a valószínű örökösnek, illetőleg annak adja ki, akinél őrzésüket kellően biztosítva látja, és ha a hagyaték iránt a 4. §-ban megjelölt személy van érdekelve, e személy érdekének megóvása végett a kiadásról az illetékes gyámhatósághoz jelentést tesz. Ha olyan személy, akinek az ingóságokat e bekezdés értelmében ki lehet adni, nincs vagy a községi (kerületi) előljáráshoz (városi polgármester) előtt ismeretlen, erről jelentést tesz annak a kir. járásbírósnak, amelynek területén székhelye van.

Ha a hagyatéki ingóságok a kir. járásbíróstól nem az 1. bekezdésben említett, hanem más községi (kerületi) előljáráshoz (városi polgármesterhez) érkeznének, ez az ingóságokat az 1. bekezdésben említett községi (kerületi) előljáráshoz (városi polgármesterhez) teszi át.

3. §. Ha a katonai vagy a polgári hatóság vagy az egészségügyi intézmény az 1. §-ban említett hagyatéki ingóságokat az előbbi §-ban meghatározott községi (kerületi) előljáráshoz (városi polgármesternek) küldi meg, ez a megküldött hagyatéki ingóságok kiadása tekintetében a 2. §. 2. bekezdésének megfelelően jár el és a kiadásról annak a kir. járásbírósnak is jelentést tesz, amelynek területén székhelye van.

Ha a halálesetfelvételi ívet a kir. járásbíróshoz már beterveztették, erre a jelentésben utalni kell.

4. §. Ha az 1—3. §-okban említett hagyaték iránt az 1894 : XVI. t.-cz. 2. §-ának 1. pontjában megjelölt kiskorú, gondnokság alá helyezett, méhmagzat vagy még nem született személy van érdekelve, az örökösödési eljárás mellőzése esetében ezek érdekeinek megóvásáról a törvényes képviselőkön felül a gyámhatóság gondoskodik, amelyet a járásbírósnak (2. §) evégből a hagyaték minőségének, mennyiségének, hollétének közlésével értesíteni köteles.

5. §. A 2—4. §-oknak rendelkezéseit — tekintet nélkül a vagyontárgyak értékére — megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a hatóság vagy intézmény (2. §) olyan egyén vagyontárgyait küldi meg, aki eltűnt vagy hadifogságba esett.

6. §. Az ingóságoknak e rendelet értelmében történt kiadása nem akadályozza annak, hogy azok a kiadás után is akár magukban véve, akár más hagyatéki tárgyakkal együttesen a törvény értelmében örökösödési eljárás tárgyává tétessenek.

7. §. Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországok területére nem terjed ki.

Budapesten, 1916. évi február hó 28. napján.

*

Az óvás-felvétel elhalasztása. A kormány február 9-én kelt 532/1916. M. E. számú rendelete a váltók, kereskedelmi utalványok és közraktári jegyek bemutatásának és az ily papirokra vonatkozó óvás felvételének határideje tárgyában következőképen intézkedik:

1. §. A lejárt, valamint az 1916. évi május hó 31. napjáig bezárólag lejáró váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében a fizetés végetti bemutatásra és a fizetés hiánya miatti óvás felvételére a 2807/1915. M. E. számú moratoriumfeloldó és az ezt kiegészítő 3926/1915. M. E. számú rendeletben vagy a törvényben megszabott határidő 1916. évi június hó 3. napjáig bezárólag meghosszabbíttatik. Ugyanezen idő alatt történhetik az említett papirok tekintetében a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

A moratoriumfeloldó rendelet 24. §-ának szabályai az előbbi bekezdésben említett papirokra általában kiterjednek.

2. §. Ez a rendelet nem érinti a halasztás alá eső váltók, kereskedelmi utalványok és közraktári jegyek tekintetében a moratoriumi rendeletekben és a moratoriumfeloldó rendeletben megállapított szabályokat.

3. §. E rendelet hatálya Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

*

A budapesti értéktőzsde hivatalos forgalmának szünetelése alatt magyar állami értékpapiroknak biztosítékul elfogadása tárgyában a m. kir. ministeriumnak 270/1916. M. E. számú rendelete a következőket rendeli:

Ahol jogszabály az értékpapirnak biztosítékul elfogadására nézve a tőzsdei árfolyam tekintetbe vételét rendeli, a budapesti értéktőzsde hivatalos forgalmának szünetelése alatt az 1914. évi július hó 25. napja előtt kibocsátott magyar állami értékpapiroknál azt az árfolyamot kell alapul venni, amelyen az illető értékpapirt a budapesti tőzsdén 1914. évi július hó 25. napján, e napi jegyzés hiányában pedig ezt a napot megelőzőleg utoljára jegyezték, az 1914. évi július hó 25. napja óta kibocsátott magyar állami értékpapiroknál pedig az árfolyam helyett a kibocsátási árt kell érteni. A különböző kibocsátású 6°/o-os magyar királyi állami járadékkölcsönkötvények a névérték 97°/o-ával értékelendők. A 6°/o-os magyar járadékkölcsön szabad és zárolt kötvényei között biztosítékul való elfogadás szempontjából nincs különbség.

*

Névvalódiság. A kereskedelemügyi miniszter 36880—1915. sz. határozatával azt az elvet mondta ki, hogy a nő férjhezmenetele után férjének teljes nevét köteles használni és így iparüzésénél férje teljes nevének viselését nem mellőzheti.

*

Személyi hírek. *Dr. Horváth Kamilló* dévai ügyvéd Dévára, *dr. Szmrecsányi Pál* kassai kir. közjegyzői helyettes Hatvanba, *dr. Róth Aurél* budapesti kir. közjegyzői helyettes Sümegre, *dr. Bartha Nándor* budapesti kir. közjegyzői helyettes Zilahra és *dr. Román István* nagyhalmágyi gyakorló ügyvéd Körösbökenybe kir. közjegyzőkké neveztettek ki.

Dr. Friedmann Miksa nagybicscsei kir. közjegyző Zsolnára és *dr. Ikrich Arnold* körösbányai kir. közjegyző Borosjenőre helyeztettek át.

Pongrácz Kálmán galgóczi kir. közjegyző állásáról lemondott. *Moni Gyula* szilágysomlyói kir. közjegyző elhalálozott.